فرامقمان^۲ ملايو

- 1 ادقون مانکم جکلو دجانهکن کدالم لمباهن سکالغون نسچاي
تياد اکن هيلغ چيهيان ارتين جکلو سورغ یغ براصل بایک
ایت جکلو اي مسکين اتو منجاد هيب سکالغون مک
طبیعتن دان کلکون دان تشکه لکون دان بودي بیسان بایک
جوگ اداان *
- 2 ارغ ایت جکلو د باسه دشن ایر ماور سکالغون تیا د اکن قوته *
ارتین - اورغ یغ جاهت دان هین ایت جکلو کیت برپوت
بایک دان مغاجر قدان فرکار یغ ملي^۲ دان جالن یغ بایک
مک سکینن ایت تیا د اندهکن دان تیا د جوگ اي
هندق منجاد بایک *
- 3 یغ دکجر تیا د دافت دان یغ دکندغ برچچیرن *
- 4 هارکن گنتر د لاغت ایر د تمغاین دچورهکن * ارتین - سبب
طمع اکن فرکار یغ بايق دان یغ بسر ایت دبوغکنن فرکار
یغ کچل دان سدیکت مک قد اخرن یغ بسر ایت تیا د
دداقتین دان یغ کچل ایتقون هیلغ *
- 5 اداکه درقد تلاگ یغ جرنه ایت مغالر ایر یغ کره * ارتین - اداکه
اورغ یغ بغساون دان اورغ یغ بایک^۲ دان یغ اد برفلجارن ایت
مغلورکن فرکتان یغ تیا د بایک دان یغ کوتر^۲ سشرت ماکي
دان چریویت دان فرکتان یغ مپکیتی هاتي اورغ دان مبدوت
کمرهن کشد اورغ *

- 6 فانس ستاهن دهافسکن اوله هوجن سهاري * ارتين - کبايکن برتاهن^۲ منجادي تباد برگون سبب سکالي سهاج فون کجهاين *
- 7 افاکه گون بولن ترغ دالم هوتن جکلو دالم نگري الفکه بايکن * ارتين - افاکه گندان بربوت دان منجککن فکرجائن يغ بسر دنگري اسغ^۲ جکلو ددالم نگري دان دهدائن اديق کاکق دان قوم کلورث ايت الفکه بايکن *
- 8 تابر بجيئن د اتس تاسق تباد اکن تمبه * ارتين جکلو کيت بربوت بايک قد اورغ لاین يغ تباد برغفنشن جادي تربوغله کبجيکن کيت ايت *
- 9 کالو کنا تمشر بير دشن تاشن يغ فاکي چنچن کالو کنا تندغ بير دشن کاکي يغ فاکي کاست * ارتين - کالو دماکي اورغ بيرله اورغ بايک^۲ ماکي دان کنا فوکل فون بيرله اورغ يغ براصل دان بايک *
- 10 ماتي^۲ مندي بير باسه ماتي^۲ برداوت بيرله هيتم * ارتين ماتي^۲ بربوت بايک بارغ سوات اتو بايک اتو جاهت بيرله سفي^۲ جاشن سکرت جالن سهاج *
- 11 کالو مپيرغ سوشي بير د تلن اوله بواي تنافي جاغلله دفاکت اوله ايکن کچل^۲ * ارتين - کالو کيت سده بربوت ساله بيرله راج اتو اورغ بسر^۲ مٹکککن تنافي جاشن دماکي دان نستا اوله اورغ کچل^۲ *
- 12 کالو لاشت هندق منمفه بومي بولهکه دتاهنکن دشن تلنجق * ارتين - کالو راج^۲ اتو اورغ بسر^۲ اتو توان^۲ هندق مځنيباکن هيمان بولهکه دتاهنکن اوله سوئر کچل *
- 13 هوجن بربالق کلاشت * ارتين - اورغ کاي اتو اورغ برکواس ايت داتغ مينت تولغ قد اورغ مسکين دان يغ لمه *
- 14 تلنجق جوڭ مپوچق مات * فاگر جوڭ ممان فادي * ارتين - اورغ يغ دفرچيائي دان يغ دهارف جوڭ مېبوت انياي اتو منداتکن جاهت *
- 15 سقرت هريمو منجککن بلشن - سقرت درين منجککن فغسان * ارتين - فککنائن سنديري دان کلکوئنن جوڭ منجککن فربواتن جاهت دان بايک^۲ ن *

- 16 سفرت هريو مپيبيكن كوكون * ارتين - سورغ يڭ ڦندي
لاڳي كاي دسمبيكن ڳندينن دان ڳليانن *
- 17 دودق سفرت كوڇ ملامت سفرت هريو * ارتين - سورغ
ڦنديم لاڳي ڳليانن ترلاو بوده تنافي اد ڳنكان ترلاو ڦندي
دان ڳاده *
- 18 كالو اولر مپوسر اكر بولكه هيلغ بسان * ارتين - ڳلو اورغ ملي
اتو كاي ايت مرندهن ديورن قد اورغ مسكين اتو هين اداڳه
كورغ ڳليانن اتو ڳليانن *
- 19 كرو ڦون سوسو ساڻي ڦون نام * ارتين - بارغ سوات سقد
نام سهاج دي ڦون تنافي اورغ لاي منداقت فايدهن *
- 20 داورن ڳانه ملايغ بوهرن ڳانه ڳڻگل جوڳ * ارتين -
اورغ يڭ تياك برغس دان يڭ تياك ڳڻهن ڳندين ايت
ڳلو ڳنمان سڳلئون بايكن اتو بايڻ ڳنديانن مڳ سڳلي
تاسڳلي دانڳنن جوڳ *
- 21 ڳلو سڳاون اير ٿاور دتوڳن ڳدالم لاوت بولكه اير لاوت
ايت منڳادي تاور * ارتين - ڳلو سديكت ڳنجان سهاج
دبري ڳند اورغ بوده اتو ڳاهت بولكه اي منڳادي ڦندي
اتو بايڳ *
- 22 بهاس ايت تياك دڳوال اتو دبلي * ارتين - ڳرڳان يڭ
بايڳ ايت دڳلوركن دشن تياك بلنج ڳلو بايڳ ڳلورن
بايڳ ڳوابن *
- 23 ڦيو ايت برتلر بريو سورغ ڦون تياك ٿاهو تنافي ايم برتلر
سبيجي ڦچه سبو نڳري * ارتين - اورغ بسر اورغ كاي
ايت برپوت بارغ سوات اتو منداقت انتغ بسر سورغ ڦون
تياك ٿاهو تنافي كالو اورغ ڳڻل ميموت بارغ سوات اتو
منداقت انتغ نسڳاي ڦچه سبو نڳري *
- 24 سيكر ڳومن د بنو چينا دافت دليمت تنافي ڳاڳه برتڳڻ
دباڻغ هيده تياك سدر * ارتين - كالو اورغ لاي ميموت
سديكت ڳاهت ساڳ دڳديكنن بسر تنافي ڳنجانن
سنديري مسڳون براف بسر سڳلئون دسمبيكنن دشن
سبوله ڳن *

- 25 هارڤن انق بوت مات سبله هارڤن تن بوت كدوان *
 آرتين - كالو كيت فرچاي اكن اورغ بايڪ^۲ ايت اد سديكت
 انياين دان كالو فرچاي اورغ جاهت ايت اف لاڳي *
- 26 تاكتكن توم دبوغكن كاين دربادن * آرتين - سبب تاكت اكن
 بياي يڄ كچل مك دبوغكن كاننوڄن يڄ بسر^۲ *
- 27 سبب برکلاهي دغن ڦريڳي اخرن ماتي دهائ^۲ * آرتين -
 اوله سبب مالو هندق كشد اورغ يڄ مهراكن دي اخرن
 منجادي هيلغ كاننوڄن *
- 28 اورغ يڄ منڱو ڦريڳي ايت بوليڪه اي ماتي دهائ^۲ * آرتين -
 اورغ يڄ منڱ واغ اتو بارغ سباڳين بوليڪه اي كڦوسن بلنج
 اتو تباد دافت ماكن *
- 29 گاجه سام گاجه برچوڄ فلندق ماتي دتغه^۲ * آرتين - اورغ
 بسر^۲ دغن اورغ بسر^۲ ايت برکلاهي اورغ^۲ كچل ايت
 ماتي سام تغه *
- 30 ماتي گاجه تباد دافت بلالي ماتي هريو تباد دافت بلغن *
 آرتين - تاهو ممبوت ڦرجائن يڄ جاهت دان تاهو مپيبيڪن
 دان مڱهيلگن دي *
- 31 سڦرت كاقق مپلم بليوڄ * آرتين - يڄ دسوره قون تڦگلم دان
 يڄ دسوره ڦڦڦل اكن دي ايتقون تڦگلم *
- 32 گته داغت كورن قون تيبا * آرتين - بارغ سوات ڦرڪاريڄ برگون
 ايت سده هابس بيروله دكهنداكي اتو مڪان سده هابس
 بيروله اورغ لاین هندق داتغ ماكن *
- 33 سڦرت گنتغ ماكن دهوجڄ * آرتين - سوڙغ يڄ تباد دسڱت
 تنائي دغن سمبوي دان فلاهن^۲ دلکوكنن ڦربواتنن *
- 34 روسق راڳي دبوت تائي * آرتين - روسقله نام يڄ بايڪ ايت
 اوله سبب ڦربواتن جاهت يڄ سديكت ايت *
- 35 سبب نيل ستيتق روسق سوسو سبلاغ * آرتين - سبب
 ڦربواتن جاهت يڄ سديكت ايت روسقله كبچيڪن يڄ
 بايق^۲ ايت *
- 36 تاكت تيتق لالو تمشه * آرتين - سبب تاكت روڳي يڄ
 سديكت ايت اخرن منجادي روڳي بايق سڪالي *

- 37 دېوت دش كارن الله منجادي مړكا الله * ارتين - بارغ سوات
فكرجائن دېوت دش نية يڅ بایك كمدین دانئله جاهت *
- 38 انده خبر در روځ * ارتين - خبر ایت تړله انده درقد روفان
يڅ سڅكه ۲ *
- 39 اشكت باتغ كلور چاپغ گلغ ۲ * ارتين - جكلو دكتاكن
كشد اورغ نسچاي سكلین كجھاتن دان مالون دكتهوي اورغ *
- 40 دتفق ایرد دولغ تفرچیق موک سندیري جوځ * ارتين -
جكلو دچرتراكن حال انق استري كیت فون كسلاهن
كشد اورغ لاین نسچاي كیت جوځ منداقت مالو سبب
سده دكتهوي اورغ اكن رهسي ایت *
- 41 اوكر باجو د بادن سندیري * ارتين - بارغ سوات يڅ اي
سده بیاس بربوت مك دمکینه قد سڅكان قد اورغ لاین فون
بوله جادي دمکین *
- 42 سفرت چنچن دش فرمات " سفرت راج دش منتری "
سفرت سوسو دش ساكر " ارتين - بارغ سوات فكرجائن يڅ
ستوجو دان سڅانت دان يڅ برقتوتن سوات دش سوات *
- 43 سبب بیاس منجقكن بغس * ارتين - فركتاكن يڅ هالس
ایت منجقكن بغس بایك دمکین لاځ بیاس جاهت *
- 44 اولر د فوكل جاڅن ماتي کایو دتاڅن جاڅن فاته دان تانه فون
جاڅن چاپت * ارتين - جكلو سوڅر مغاجر سوڅر اتو برکات
كشد سوڅر بیرله دش لمة لمبوت لاځ دش موک يڅ
مانس سرت بودي بیاس يڅ هالس سڅاي جاڅن منجادي
هاتي اورغ ساكت *
- 45 جاڅن دگڅگم سفرت بار راس هانت دلغسكن * ارتين - جاڅنله
مېبوت بارغ سوات وقت سنڅ سهاچ مك تكتل داتغ
سوسهن تید ماو *
- 46 تیف ۲ بوسق ایت مرواف جوځ ادان * ارتين - تیف ۲
كجھاتن ایت دافت تید اكن دكتهوي اورغ جوځ ادان
لمبت لاون *
- 47 بشكي گلجه بولهكه دتوتف دش پیرو * ارتين - بارغ سوات
رهسیا يڅ بسر ایت بولهكه دتوتف دش فرکار يڅ كچل ۲ ایت *

- 48 سبب بوه ککنانن قوهنن * ارتین - بارغ سوات سبب فرکئان
ایت دافت دکتیوی اکن دي اورغ بایک اتو اورغ جاهت *
- 49 ایر دتق تیداک اکن قوتس * ارتین - اورغ انق برانق سودار
برسودار بگمان قون اي برمونه کمیدین کلق اي بردامي
جوگ *
- 50 سفرت کوچ داتس تیبق * ارتین - بارغ سوات فکرچان یغ
تیداک تنقو بارغکالي این بارغکالي ایت *
- 51 سفرت ایکن ددالم بلت * ارتین - تمفت یغ سمفت اتو
ددالم حکم اورغ تیداک بوله کیت ممبوت بارغ کپندق کیت
سندیري *
- 52 قوتغ هیدغ روسق موک * ارتین - جکلو دتپاکن اورغ
کسلاهن انق استري کیت نسچاي کیت سندیري جوگ
مندافت مالو *
- 53 لیشر باتو سمبیکن تاغن * ارتین - دسورهن ممبوت بارغسوات
اکن تنائی اي ممبیکن دیرین سغاي جاغن دکتیوی اورغ *
- 54 بلاکغ فارغ لاگ جکلو د اسه نسچاي تاجم * ارتین جکلو اورغ
بوده دان اورغ یغ تیداک برکپندق سکالفون جکلو د اجر دان
د اسوه قد تیغ ۲ هاري نسچاي منجادي چردیق دان تاهم
دان ماو *
- 55 سفرت مویت مندافت بوغ * ارتین - بارغ یغ انده ۲ ایت
داغت کنائین اورغ یغ بوده مک دغن سبنتر جوگ دروسقن *
- 56 سفرت روس ماسق کفغ * ارتین - ادقون اورغ یغ تیداک قرنه
ماسق کدالم مجلیس اتو فکرچان نسچاي چغغ جوگ *
- 57 ایر سام ایر کلق منجادي ساتو سغه ایت کتقي جوگ *
ارتین - اورغ بسر دغن اورغ بسر اتو برغس منجادي ساتو
اورغ کچل اتو بغس لاین تربوغ جوگ *
- 58 براف برت مات مننتغ برت جوگ باهو میکل * ارتین -
تیداک سوسه کغد اورغ یغ مهندغ اتو هندق ممبری اختیار
سوسه جوگ کغد اورغ یغ مخرچاکن *
- 59 ساتو دتق سغوله ربه * ارتین - دکتان کغد سوئر اکن
تنائی اورغ بایق یغ کنا دان یغ مراس ساکت هائی *

- 60 کورغ^۲ بوبر لبه^۲ سودو * ارتین - کورغ^۲ اورغ یغ برکواس دان کفال
ایت ممبری حکم اتو برکات ترله^۲ قول اورغ یغ دباوهن ایت *
- 61 دگنشم تاکت ماتی دلشکن تاکت تربغ * ارتین - دبوغ
روگی دان هندق دتار^۲ تاکت مندافت چلاک *
- 62 سشرت تیکس جاته کبرس * ارتین - ماکن مینم تیاد برکیر^۲
دان بلنج قون تیاد برتاهن^۲ ملینکن دشن میو سهاج *
- 63 اد گول ادله سموت * ارتین - بارغ دمان اد مکان اتو واغ
اتو مندافت انتغ مک دسانله باقی اورغ برکمغ *
- 64 سشرت کاین خاص د اتس دوری * ارتین - بارغ سوات
فرکار یغ ترللو سوسه ددافتی اتو هندق مشلورکن دی مک
هندقله دشن فرلاهن دان دشن صبر ساعث سفای جاشن منجادی
روسق اتو هیلغ سکالی *
- 65 سشرت کمبغ دکلیتی * ارتین - پاو کلور در بدن اتو بارغ سوات
یغ ترله ساعث ساکت دکلورکن اتو یغ ترله سوسه مندافت
اتو یغ ترله سوسه دکرجاکن *
- 66 مولت دسواف فیسغ فنتت دکایت اونق * ارتین - سوئغ
برکات دهافن کیت دشن فرکتان مانس اکن تتافی دبلاکغ
د امفتن اتو دبوتکنن فکر جان یغ مندافتکن بهای دان
سباگین *
- 67 سبب تیاد تاهو مناری دکتاکن لمبب * ارتین - سبب
تیاد ای تاهو ممبوت فکر جان ایت دان سباگین دکتاکنن
فرکاکنن تیاد بایک اتو تمفتن اتو وقتون تیاد بتل دان تیاد
بایک *
- 68 هابس امشن کیروغ^۲ تیاد دافت * ارتین - هابس بارغ سموان
دبریکن اکن تتافی اف یغ دکهنداکی ایت تیاد دافت *
- 69 دتاغ سشرت مییق یغ فنه " {
سشرت منیف ائی د اتس ایر " * ارتین - دقلهراکنن سشرت
- 70 مهراکن حیوان دشن تیاد سدیکت فون برکورغ^۲ اف *
- 71 براف فنجغ لنجور بشیتوله سلامة * ارتین - بارغ اف فربواتن
یغ کیت هندق فربوت ایت هندقله برقدر جکلو مسکین
چار مسکین جکلو کای چار کای سفای سلامة *

- 72 جاوه باو بوغ دکت باو تاهي * ارتين - ترله بايک برکاسه
کسيه اتو برصحابه درجاوه در قد بردکت ۲ ایت دافت تیداد
ادلہ بارغ څرکار یغ منداتشکن برساکت سکیتن هاتي *
- 73 بنتغ دلاعت دافت دبیلغ تنافي ارغ دموک تیداد سدر *
ارتین ببراف کجھانن اورغ یغ جاوه سکین دافت دلپتن
دان دبیلغن دان دکنهوپن اکن تنافي کجھانن سنديري تیداد
تاهو دان سدر *
- 74 تولکن تښگ کاکي برايون * ارتين - دتولکن بارغ سوات یغ
منداتشکن فایده کمدين کلغ سوسه اکن داتغ *
- 75 تاهو ماکن تاهو سښن * ارتين - اقبیل سده ممبوت جاهت
مک هندقله اي تاهو منوتف اکن دي *
- 76 بواين فون دکنډڅ انق فون دچوبت * ارتين - څرچائن
موک ۲ کغد سورغ دتښکن دان کغد سورغ دسورھکن منجاديله
برکلاهي *

77 ایتق د اجر برنڅ "

- 78 اورغ یغ تانم څوکق پور ترکادڅ ۲ تیداد ماکن بواهن *
- 79 اداکه ایر یغ ښه ددالم توغ ایت برکوچق ملینکن ایر یغ سته
توغ ایت جوڅ یغ برکوچق *
- 80 ادشون هرېو ایت دتکوتي اورغ اوله سبب گيښین مک جکلو
تیداد لاڳي گيښین اڅاکه یغ دتاکنکن اورغ اکن دي "
- 81 اڅي ایت قد قتمال کچلن یائیت کاون اقبیل بسر منجادي
لاون "
- 82 امقام بوه کڅایغ دماکن مابق دبوغ سایغ *
- 83 اورغ مغنتق دسورھکن بنتل *

- 84 امبل قاتين بوغن هفسن *
- 85 افبيل ايرتنغ جاغن دسگك تيداد بواي *
- 86 برفيكرن دوسنن ايت عالم اين دان بلالغ دسگكان لغ *
- 87 بالق بلاكغ لايين بچار *
- 88 بارغ سياف براني مڭامغ تاء دافت تيداد براني ملاون جوگ *
- 89 بلالغ منجادي لغ دفيجت منجادي كور^۲ دان چاچغ منجادي اولر ناگ *
- 90 بودق^۲ موييت مندافت بوغ اداكه اي تاهو اكن فايده بوغ ايت *
- 91 براقاكه تڭشين تربغ باغو ايت اخرن هڭكف اي دبلاكغ كرو جوگ *
- 92 بارغ سياف مڭكالي لوبغ اي جوگ ترفروسق كدالين *
- 93 بارغ ترگڭم جانه ترلفس *
- 94 براني مالو تاكت ماتي *
- 95 تيداد سبب هيلم سڭيكر مڭتهوي هاري سيغ *
- 96 تيغ^۲ باتو يغ اد برگولق سلالو دالم سوي ايت تيدالنه د هڭكف اوله لومت اكن دي *
- 97 تالي يغ تيگ لمبر ايت تاءسواغ^۲ قوتس *
- 98 تيداد روتن اكر فون برگون *
- 99 تيداد ماكن نڭكان مڭ كنا گتهن *
- 100 تاغن يغ چلاك كرج جانه *
- 101 جوهرې جوگ يغ مڭنل مانكم *
- 102 جكلو براف بايق فون انجيغ مبالق بوكت بولهكه رنته *
- 103 جكلو سڭوهن كايو بايق اكرن لاگ تڭه افاكه دتاكتكن ريبت *
- 104 جكلو تيداد دافت دبائي تتافي جاغن دڭچهن *
- 105 جكلو دهول ايرن كره دافت تيداد د هيلرن فون كره جوگ ادران *
- 106 جكلو منڭفي جاغن تمڭه فاديرن *
- 107 دتمڭت تيداد لغ كات بلالغ اكوله لغ *
- 108 ددڭر اد دفاكي تيدق *

- 109 دأتمت تباد تيف ۲ سوات ايت كېبالي اي كشد اصلن *
- 110 دودق سقرت كاتق دباوه تمقورغ *
- 111 دغرکن چرترا بورغ انق دغكو دلفسكن *
- 112 دهول تيه سكارغ بسي *
- 113 سقرت فينغ دبله دو *
- 114 سقرت رابق دشن ائي *
- 115 سقرت ايتق منغرکن گنتر *
- 116 سياف براني منغكف هريمو *
- 117 سقرت اور د تارق سغش *
- 118 سسل دهول قنداقتن سسل كمدين ايت سواتشون تباد اف گونن *
- 119 سيكر چاچ منل ناگ *
- 120 سقرت تلر دهوجغ تندق *
- 121 سقوله كاقل داتشون انجغ برچاوت ايكر جوگ *
- 122 سقرت تبو ايرن دماكن همفسن دبورغ *
- 123 سقرت امبق مېننغ ديرون *
- 124 سارغ اونم دماسقكي كتم منجادي اومغ ۲
- 125 فاته كمودي دشن ابهن *
- 126 قلندقله لفاكن جرت تنافي جرت تباد ملفاكن قلندق ادان *
- 127 قراهو فاقن برموت انتن *
- 128 فاسغ قليت دلفگر تيكس *
- 129 كايو دكناكن باتو دان لاغت هندق دچافي دشن تاغن *
- 130 كاقل ساتو نخود دو *
- 131 لقسان قنچالغ ترسارت تباد كتير تباد كبارت *
- 132 لاغ ۲ قوتس تليتن *
- 133 مغمباليقكن مانكم ايت كدالم چيبلن *
- 134 ممبرغ گارم كدالم لاوت *
- 135 ماكين بايق اورغ ماكين بايق نيه *
- 136 ميگش بسي فانس *
- 137 ماهل دبلي سوكر دچاري *
- 138 مالو كالو انق هريمو منجادي انق كوچغ *

- 139 مينم اير براس دوري *
- 140 منيوڤ سولڤ برزويي بڤسي مك بڤسي دتيوڤ ترفانه^۲ *
- 141 مات تيدور بنتل منجاڭ *
- 142 ماتيله كومن كنا قلنتق سكيلن عالم لمشه دارهن *
- 143 هريمو ماني منڭلكن بلڤ گاجه ماني منڭلكن تولڤ *
- 144 هوتڤ امس دافت دباير هوتڤ بودي دباو ماني ادان *
- 145 هيلڤ بين بوله دچهارى هيلڤ بودي بادن چلاڭ *
- 146 علم دان عقل دهالي بالي ايتوله تند اورڤ يڤ لالي *
- 147 لاڤت بركليكر بومي برتبيرڤ ساله^۲ فيكر منجادي هيب اورڤ *
- 148 كمان تمڤيكن كوه كالو تيدقن ناسي *
- 149 گورو كډڤڤ برديري انق مريد كډڤڤ برلاري *
- 150 فڤڤر تمڤڤ بلاتق منڤڤ ماني *
- 151 بڤمان هاري تاهوجن كاتق بتڤ ددالم تلاڭ برتريڤ سلالو *
- 152 بڤمان فوهن تيدقن تمڤڤ دفانه هللنتر سبب بالڤ كولت اد د انڤن "
- 153 فد تنكل رڤڤ تيداد دفاڤيكن مك كتيك سده منجادي اور^۲ افاكه گنان *
- 154 گاجه ممامه اريس بايدك دايكت كرا يڤ كچل ممان بوه كايو *
- 155 مولت باو مادو فنتت باو سڤت *
- 156 سڤرت مهاجت تركنا سرود *
- 157 سڤرت فورق دنليكن *
- 158 سڤرت تمڤڤ منوجو جه *
- 159 سڤرت فڤڤڤ دڤن مشق ساله سديكت هندق برانتق *
- 160 سڤرت فينڤ فولڤ كتڤڤ *
- 161 سڤرت سيرة فولڤ كڤاڤ *
- 162 سڤرت كوڤڤ بيرقن رمبوت باڤي تندق برسندي گانڤ *
- 163 سڤرت فاسر دڤڤي فنتي مك تنكل تمڤس اير بوله كيت قرباڤيكن "
- 164 سڤرت دورين دڤن منڤيون *

- 165 سفرت تله دو سبندخ فچه سات فچه كدو *
- 166 سفرت گاجه دشن سكلان *
- 167 سفرت لت دشن مرقه *
- 168 امقام اير دگفتم تاء تيرس *
- 169 سفرت فوچق دشن فلفه *
- 170 كالو كرو سكدخ دافت دكاولكن منوسي سوئرغ تيد دافت
دمعلومكن *
- 171 سفرت منفع تيد بربرس *
- 172 تلنغ بريسي اير تهارف بريسي تانه *
- 173 سفرت گروق دشن سيسر *
- 174 دكذچكن سندوخ كارف دان چانغ دماينكن *
- 175 دتورنكن بلبس فاك دگولكن دشن فسان *
- 176 سفرت سوترا ددالم لكاسن *
- 177 سفرت كاقر دهوچ تلنچق *
- 178 فچه كافي فوتس سواجي *
- 179 سفرت سلودخ منولق مايغ *
- 180 سكوتق برس باسه دتمفي تاءبرايغ د اندخ تاءبرانته هوجشن
تيد د سودو اوله ايتق *
- 181 هيدخ تاء منچف فيثي ترسورغ ۲ *
- 182 بلم دودق برلنجر دهول *

EENIGE
MALEISCHE SPREEKWOORDEN
EN
SPREEKWIJZEN,
VERZAMELD, VERTAALD EN OPGEHELDERD
DOOR
H. C. KLINKERT.

EENIGE OPHELDERINGEN

OMTRENT DE

MALEISCHE SPREEKWOORDEN EN SPREEKWIJZEN.

Het Maleisch schijnt aan spreekwoorden minder rijk te zijn dan het Javaansch. Vele handschriften kan men doorlezen zonder één enkel te ontmoeten. Met vele Maleijers kan men over allerlei onderwerpen hebben gesproken, zonder ook maar één uit hunnen mond te hebben vernomen.

Meermalen heb ik er hun opzettelijk naar gevraagd, doch na veel bedenkens bragten zij het niet verder dan tot de mededeeling van twee of drie, die van zeer algemeene bekendheid waren en die ik daardoor reeds sedert lang in mijne verzameling had opgenomen.

Nogtans geloof ik dat er buiten de hier opgegeven nog een groot aantal onder hen schuilt, doch die men alleen zou kunnen te weten komen door meerdere bekendheid met hunne minnedichten (*pantons*) en door dikwerf getuige te zijn van hunne scherts. Beide hebben zij niet, of zeer zelden voor den Europeaan veil. Over den inhoud hunner minnedichten schamen zij zich voor ons te veel, dan dat zij ons die gereedelijk in handen zouden geven, en zij zijn in onze tegenwoordigheid te ernstig, te bedaard, om tot gekscheren over te gaan, al ware het dan ook slechts met elkander. De bewering echter dat de Maleijers hunne *pantons* niet in schrift zouden brengen en die als beurtzang slechts *ex tempore* voordragen, is bezijden de waarheid. De meeste zijn van vroegeren oorsprong, daar de priesters het opstellen daarvan, als strijdig met het ware geloof, thans tegengaan. Vooral de vrouwen houden zich met het overschrijven daarvan bezig, en geen Maleijer kan ze zingen, tenzij hij ze, of vooraf uit 't hoofd geleerd of ze in schrift voor zich heeft.

De hier medegedeelde spreekwoorden heb ik gedeeltelijk uit de werken van Abdoellah bin Abdoel Kadir Moensji, voornamelijk uit zijne *Hikajat Abdoellah* en zijne *Pëłajaran*, die ook om het menigvuldig en juist gebruik van spreekwoorden boven andere Maleische schriften zijn te schatten.¹ Andere heb ik uit een paar pantons; sommige, maar dat waren witte raven, ook uit den mond der Maleijers en uit andere Hikajats opgeteekend. Vele heb ik ook verkregen door de vriendelijke hulp van den Eerw. heer B. F. Keasberry te Singapoera, een man, die van zijne jeugd tot zijne grijsheid de Maleijers en hunne taal heeft bestudeerd, en het voorrecht heeft gehad van bovengenoemden Abdoellah tot zijn leermeester en adsistent te hebben.²

De verklaringen, bij de eerste zes en zeventig spreekwoorden opgegeven, zijn afkomstig van een kundigen Maleijer te Singapoera. Bij de overige heb ik geen verklaring in het Maleisch gevoegd, omdat ik het werk van Maleijers niet met het mijne wilde vermengen. Wat ik dus hier in arabisch letterschrift heb gegeven is alleen van hen afkomstig.

Eerst had ik het plan gevormd om door een Maleijer van het eiland *Pënjëngat*, den zetel des onderkonings van Riouw, die

¹ Buiten de beide opgenoemde werken bestaat van denzelfden schrijver nog eene vertaling van de *Pantja Tandran*, een indisch fabelboek, onder den Mal. titel *Hikajat Kalilah dan Daminah*. Dit zijn dus geen twee verschillende werken, maar wel verschillende titels voor hetzelfde werk. Het is tijdens zijn leven te Singapoera gedrukt, doch geheel uitverkocht. Verder: *Sjaïr dari hal Singapoera lërbakar*; *Hikajat pada mënjatakën pri hal doenia sërta kaälaännja dëngan sëgala isinja*; *Kilab pada mënjatakën dari hal djënis djënis ilmoe kapandeijan orang Eropah* en *Hikajat doenia ija itoe pada mënjatakën dari hal bënoea Asia dan Afrika sërta dëngan toekoeng toekoeng poelaoe di tanah Malajoe*. De drie laatste geheel of gedeeltelijk uit het Eng. vertaald en te Singapoera gedrukt met arabisch karakter.

² Abdoellah is reeds eenige jaren dood. Hij werd te *Mëkah*, terwijl hij als bedevaartganger daar was en zich ook naar *Konstantinopel* wilde begeven, hoogst waarschijnlijk vergiftigd, omdat hij de aantekeningen omtrent zijne reis aldaar op 't papier stelde, ondanks zulks te *Mëkah* is verboden. Zijn zoon bragt die papieren mede naar *Singapoera*, waar zij in 't bezit zijn van den heer Keasberry.

verklaringen te laten opstellen, doch hen, die ik hier ken, acht ik onbekwaam dit naar eisch te doen. Zij zouden mij, aan zich zelven overgelaten, menige scheve verklaring hebben gegeven, daar zij op verre na niet al de hier opgegeven spreekwoorden kennen. Ook zouden stijl en spelling door mij veel hebben moeten verbeterd worden, zoodat ik zodoende toch bijna mijne eigene verklaringen in het Maleisch zou hebben geleverd, wat ik om zoo even genoemde reden opzettelijk nalaat.

Ik moet erkennen dat de verzameling, vergeleken met die der Javaansche spreekwoorden, niet groot is, doch daarom toch niet onbelangrijk, al loopt er ook menige bloote zegswijze onder. Spreekwoorden vooral doen het karakter van taal en volk in vele bijzonderheden kennen, zoodat elke kleine bijdrage op dat gebied op goedkeuring kan hopen. Daarbij is mij niet bewust, dat er ooit eene verzameling van Maleische spreekwoorden is uitgegeven. Dwaal ik hierin, dan wijte men zulks aan mijn verblijf in Indie, waar men niet dan zeer moeilijk op de hoogte kan blijven van alles wat op wetenschappelijk gebied in het licht komt.

Met de openbaring van dit weinige heb ik echter nog een bijzonder doel. Ik veronderstel namelijk dat zij, die meer en langer dan ik het Maleisch hebben beoefend, deze verzameling met menig, mij en anderen onbekend spreekwoord zullen kunnen aanvullen. Daartoe wilde ik hen uitlokken, opdat de Maleische taalstudie niet ten achteren blijve bij de beoefening van het Javaansch, dat in de laatste jaren wel wat te uitsluitend den voorrang heeft genoten.¹

Ik geef hierbij een transcriptie en de vertaling benevens de verklaring van die spreekwoorden, die daarvan niet in het Maleisch zijn voorzien, naar aanleiding van hetgeen mij door mijn maleischen schrijver daaromtrent is medegedeeld. Ik doe dit om misverstand te voorkomen, daar men in Europa dikwerf dwaalt in de spelling, uitspraak en beteekenis der woorden. Is het hier reeds moeilijk menig woord goed te verstaan, hoeveel te meer daar, waar men zich niet of hoogst zelden tot een Maleijer om inlichting kan wenden. Dit is dan ook de reden waarom in Maleische woordenboeken, zamengesteld in Europa, bij nog zoo hooggeroemde voorlichting, zulk eene menigte fouten voorkomt, dat de correctie alleen reeds een boekdeel zou ver-

¹ Op het punt dit naar Europa te zenden verneem ik, dat de heer Von Dewall, wien ik mijn voornemen had medegedeeld, daardoor is aangespoord, om ook eene verzameling van Mal. spreekwoorden te maken.

eischen lijviger dan zulk een woordenboek. Daarenboven kan men zich eenigzins voorstellen hoe mager de inhoud van die woordenboeken zijn moet, als men bedenkt, dat hij voor 't grootste gedeelte bestaat uit woorden, die men in enkele ten dienste staande handschriften en in gebrekkige en verouderde lexica heeft gevonden. En hoe weinig handelen die H. S. nog over de zaken des dagelijkschen levens. Meestal zijn het sprookjes, handelende over goden en geesten, vorsten en helden, prinsen en princessen, die reizen, bovennatuurlijke daden verrigten en dit met eten, drinken en mingenot afwisselen. Werken van eenigzins degelijken inhoud zijn weinig in getal.

Men noemt de Maleische taal arm, en zij is het ook, doch niet zoo als men zich dikwerf voorstelt, vooral niet wat haren woordenschat betreft. Dat zij ons voor afgetrokken begrippen vele malen geen woord kan aanbieden, heeft ze met alle talen van den Indischen Archipel, of liever van alle volken, die nog niet tot de hoogte van onze christelijke beschaving en ontwikkeling zijn opgeklommen, gemeen, maar men beoordeele toch vooral haren rijkdom of hare armoede niet naar de bestaande woordenboeken of den inhoud der gekende handschriften. Wanneer de Maleijers met elkander op de *balei-balei* zitten te keuvelen over allerlei onderwerpen uit het dagelijksche leven, zijn zij om geen woorden verlegen, en die gesprekken zouden, indien ze werden opgeteekend, onze bestaande woordenboeken vrij wat *bijvoegsels*, *vermeerderingen*, *verbeteringen* en *aanhangsels* verschaffen. De verzameling van spreekwoorden, die ik hier geef, kan daarvoor ten bewijze strekken.

Wat de spelling van het Maleisch geschreven met arabisch karakter aangaat, moet ik verschooning vragen voor de enkele fouten, die, tegen mijn wil daarin zijn geslopen. Eenmaal afgeschreven is het arabische schrift zeer moeilijk te corrigeren. Ik hoop hierbij op de vriendelijke hulp van hem, die zich met de correctie der drukproeven zal willen belasten. De fout, die eenige malen terugkeert, is het verkeerde gebruik van de *l* de و en de ي, waaraan de Maleijers zich altijd schuldig maken, hoe men zich daartegen ook verzet.¹

Bij de transcriptie heb ik zoo weinig mogelijk vreemde teekens

¹ Aan dit verzoek is slechts ten deele door mij voldaan, daar het gebruik der genoemde letters zelfs in gesloten lettergrepen duidelijkshalve geschiedt.

gebruikt, mij alleen tot de noodzakelijkste bepaald en mij door geen stelsels van anderen laten binden.

Hopende met deze verzameling iets te hebben bijgedragen tot de kennis eener zoo liefelijke taal, het Italiaansch van den Indischen Archipel, en tevreden met het nut en genoeg en dat ze mij heeft verschaft, beveel ik haar in de welwillende belangstelling der beoefenaren van het Maleisch aan.

Riouw, 15 Februarij 1865.

H. C. KLINKERT.

TRANSCRIPTIE EN VERTALING.

1. *Adapon manikam itoe djikalaoe di djatohkèn kadalam lembahan sa'kalipon nistjaja tiada akan hilang tjahjanja.*
Al laat men een juweel ook in een modderpoel vallen, zijn glans gaat zeker niet verloren.

Artinja: djikalaoe sa'orang jang bërasal baik itoe djikalaoe ia mèskin ataw mëndjadi hamba sa'kalipon maka tabiatnja dan kalakoewan dan tingkah lakoenja dan boedi bahasanja baik djoega adanja.

Beteekenis: al wordt iemand van goede afkomst ook arm of een dienstknecht, zoo blijven zijn inborst en gedrag en benamingen en manieren toch goed.

2. *Arang itoe djikalaoe di basoh dèngan aër mawar sa'kalipon tiada akan poetih.*

Houtskool, al wordt zij ook met rozewater gewasschen, zal niet wit worden.

Artinja: orang jang djahat dan hina itoe djikalaoe kita bërboewat baik dan mængadjar padanja perkara jang moelia moelia dan djalan jang baik, maka sa'kaliannja itoe tiada di indahkèn dan tiada djoega ia hëndak mëndjadi baik.

Beteekenis: een slecht en laag mensch, al doen wij hem goed en leeren hem kostelijke dingen en den goeden weg, zal dit alles niet achten noch goed willen worden.

3. *Jang di kédjar tiada dapat dan jang di kandoeng bër-tjètjèran.*

Het nagejaagde niet krijgen en wat gedragen wordt stort hier en daar bij beetjes uit. (Vrij vert. Wat men najaagt niet verkrijgen en wat men heeft intusschen verliezen.)

4. *Harapkèn goentoer di langit aër di lampajan di tjorahkèn.*

Hopende op donder uit den hemel, het water uit het aarden vat gieten.

Artinja: sebab tama' akan perkara jang banjak dan jang bësar itoe di boewangkënnja perkara jang këtjil dan sa'dikit maka pada achirnja jang bësar itoe tiada di dapatinja dan jang këtjil itoepon hilang.

Beteekenis: door begeerte naar vele en groote dingen wordt door hem het kleine en weinige weg 'geworpen'; zoo vindt hij ten laatste het groote niet, en gaat het kleine ook verloren.

5. *Adakah daripada tëlaga jang djërnik itoe mêngalir aër jang keroeh?*

Vloeit er wel troebel water uit een helder meer?

Artinja: adakah orang jang bangsawan dan orang baik-baik dan jang bërpe'ladjaran itoe mêngelöewarkën perka-taän jang tiada baik dan jang kotor-kotor saperti maki dan tjërèwet¹ dan perkataän jang mënjakiti hati orang dan mèmboewat kamarahan kapada orang?

Beteekenis: Uit iemand van goede afkomst, een geschikt en wel onderwezen mensch, ooit slechte en vuile woorden, zoo als schelden en gesnater en woorden die iemands gemoed ergeren of hem toornig maken?

6. *Panas satahoen di hapoeskën oleh hoedjan sahari.*

De hitte van een jaar wordt weggevaagd door den regen van een dag.

Artinja: kabaikan bértahoen-tahoen mëndjadi tiada bërgoena sèbab sakali sahadja poenja kadjahatan.

Beteekenis: de goede werken van vele jaren worden onnut door slechts ééne wandaad (lett. door de ondeugd van slechts ééne keer.)

7. *Apakah goena boelan tërang di dalam hoetan djikalaoe di dalam nagri alangkah baiknja.*

Wat nut het als de maan in 't bosch schijnt, zoo 't in de stad ware hoeveel beter zou dit zijn?

Artinja: apakah goenanja bërboewat dan mënnoendjoekkën pakërdjaän jang bësar di nagri asing-asing djikalaoe di dalam nagri dan di hadapan adik kakak dan kaoem ka-loewarga itoe alangkah baiknja?

Beteekenis: wat nut het groote werken te doen en te toonen in

¹ Volgens het Maleisch schrift (zie bl. 39) zoude de uitspraak moeten zijn *tjërèwèt*. Corrector.

vreemde landen? Indien men zulks in eigen land en voor broeders en zusters en verwanten deed, hoeveel beter zou dat zijn!

8. *Taboer bidjian di atas tasik tiada akan toemboeh.*

Zaad op een meer gestrooid zal niet opkomen.

Artinja: djikalaoe kita bërboewat baik pada orang lain jang tiada bërpeñgèngan mëndjadi tërboewanglah kabèdjikan kita itoe.

Beteekenis: Als wij goed doen aan anderen die er niet mede gediend zijn, dan worden onze weldaden als weg geworpen.

9. *Kalaoe kèna tampar biar dèngan tangan pakei tjintjin; kalaoe kèna tëndang biar dèngan kaki jang pakei kasoet.*
Als men een klap in 't aangezigt krijgt, laat het met een hand zijn, waaraan een ring is; als men getrapt wordt, laat het wezen met een voet, die een schoen aan heeft.

Artinja: kalaoe di maki orang, biarlah orang baik-baik mèmaki, dan kèna poekoel pon biarlah orang jang bër asal dan baik.

Beteekenis: als men gescholden wordt, laat het een behoorlijk mensch zijn, die scheldt, en als men slaag krijgt, laat het dan ook wezen van een voornaam en goed persoon.

10. *Mati-mati mandi biar basah; mati-mati berdawat biarlah hitam.*

Als men goed (of tot verzadiging toe) heeft gebaad, laat men dan nat zijn, en als men genoegzaam inkt heeft gebruikt, laat het dan zwart wezen.

Artinja: mati-mati bërboewat baik barang soeatoe, ataw baik ataw djahat, biarlah sampei-sampeï, djangan su'kèrat djalan sahadja.

Beteekenis: het een of ander goeds geheel en al doen, hetzij goed, hetzij kwaad, laat het ten volle zijn, niet slechts een stukje van den weg.

11. *Kalaoe mènjèbrang soengei, biar di tèlan oleh boewaja, tètapi djanganlah di pagoet oleh ikan kètjil-kètjil.*

Als men eene rivier doorwaadt, laat men dan door een krokodil ingeslikt, maar niet door de kleine visschen (het vleesch van 't lijf) gebeten worden.

Artinja: kalaoe kita soedah bërboewat salah, biarlah radja ataw orang bèsar-bèsar mènghoekoemkèn, tètapi djangan di maki dan di nista oleh orang kètjil-kètjil.

Beteekenis: als we eene fout begaan hebben, laat de vorst of de aanzienlijken ons oordeelen, maar laat ons niet door den geringen man worden gescholden en verguisd.

12. *Kalaoe langit hëndak mënimpah boemi, bolehkah di tahan-
kën dëngan tëlöendjoek?*

Als de hemel op aarde wil vallen, kan hij door een' wijs-
vinger worden tegengehouden?

*Artinja: kalaoe radja-radja ataw orang bësar-bësar hëndak
mënganiajakën hambanja, bolehkah di tahankën oleh
sa'orang këtjil?*

Beteekenis: als vorsten of grooten of heeren hunne dienaren
willen onderdrukken, kan de kleine man dat weerhouden?

13. *Hoedjan berbalik kalangit.*

De regen keert weer naar den hemel.

*Artinja: orang kaja ataw orang bërkoewasa itoe datëng
mëminta toeloeng pada orang mësken dan jang lëmah.*

Beteekenis: een rijke en magtige komt hulp vragen bij
een arme en zwakke.

14. *Tëlöendjoek djoega mënjoetjoek mata; pagar djoega mëma-
kan padi.*

Zelfs de wijsvinger steekt oogen uit; zelfs de heining
eet rijst.

*Artinja: orang jang di përtjajai dan jang di harap djoega
mëmboewat aniaja ataw mëndatëngkën djahat.*

Beteekenis: zelfs de mensch, dien men vertrouwt en op
wien men hoopt, verdrukt en brengt onheil aan.

15. *Sapërti harimaoe mënoendjoekkën bëlangnja; sapërti doerian
mënoendjoekkën pangsanja.*

Gelijk een tijger zijne vlekken vertoont, gelijk eene doerian-
vrucht hare vakken laat zien.

Aanm. Men kan aan den buitenkant der doerian-vrucht
aan hare naden zien waar de vakken inwendig zich van
elkander scheiden.

*Artinja: përkataännja sëndiri dan kalakoewannja djoega
mënoendjoekkën përbowatan djahat dan baik-baiknja.*

Beteekenis: zijne eigene woorden en ook zijne gedragingen
toonon zijne slechte en goede daden.

16. *Sapërti harimaoe mënjëmboenjikën koekoenna.*

Gelijk een tijger zijne nagels verbergt.

*Artinja: sa'orang jang pandei, lagi kaja, di sëmboenjikën
kapandëjjannja dan kamoeliaännja.*

Beteekenis: een kundig en rijk man zijne kunde en uit-
nemendheid verbergende.

17. *Doedoek sapërti koetjing; mëlompat sapërti harimaoe.*

Zitten als eene kat; springen als een tijger.

Artinja: sa'orang pëndiam, lagi kalihatan tẽrlaloe bodoh, tẽtapi ada koetikanja tẽrlaloe pandei dan gadoeh.

Beteekenis: een zwijger, die bovendien er zeer dom uitziet, maar die tijden heeft waarop hij zeer knap en luidruchtig is.

18. *Kalaoe oelar menjoesoer akar bolehkah hilang bisanja?*

Als een slang langs een wortel strijkt, gaat daardoor zijn gif verloren?

Artinja: djikalaoe orang moelia ataw kaya itoe mẽrẽndahkẽn dirinja pada orang mẽskin ataw hina, adakah koerang kamoeliaannja ataw kakajaannja?

Beteekenis: als een voornaam of groot man zich nederbuigt tot de armen of geringen, vermindert daardoor zijne voor naamheid of grootheid?

19. *Karbae poenja soesoe, sapi poenja nama.*

De melk is van den buffel, den naam heeft de koe.

Artinja: barang soeatoe sakẽdar nama sahadja dia poenja, tẽtapi orang lain mẽndapat faẽdahnja.

Beteekenis: van het een of ander heeft hij slechts zooveel als den naam, doch anderen hebben er het voordeel van.

20. *Daoennja djatoh mẽlajang, boewahnja djatoh kapangkal djoega.*

De bladeren vallen zwevende, de vruchten echter aan den voet van den stam.

Artinja: orang jang tiada bẽrbangsa dan jang tiada kataboehẽn kadjadiannja itoe, djikalaoe bagimana sa'kalipon baiknja ataw banjak kapandẽjannja, maka sa'kali ta' sa'kali di oendjoekkẽnnja djoega.

Beteekenis: iemand van geen aanzienlijk geslacht en wiens afkomst onbekend is, al is zijne goedheid ook nog zoo groot of zijn zijne kundigheden nog zoo vele, den een of anderen keer zal hij zulks toch doen blijken.

21. *Djikalaoe sa'tjawan aẽr tawar di toewangkẽn kadalam laoet, bolehkah aẽr laoet itoe mẽndjadi tawar?*

Als een kopje zoet water in de zee gegoten wordt, kan de zee daardoor zoet worden?

Artinja: djikalaoe sa'dikit pẽngadjaran sahadja di bẽri kapada orang bodoh ataw djahat bolehkah ia mẽndjadi pandei ataw baik?

Beteekenis: als slechts een weinig onderrigt gegeven wordt aan een dom of slecht mensch, kan hij daardoor wijs of goed worden?

22. *Bahasa itoe tiada di djoewal ataw di bëli.*

De taal wordt niet verkocht noch gekocht.

Artinja: përkataän jang baik itoe di këloewarkën dëngan tiada bëlandja, djikalaoe baik këloewarnja baiklah dja-wabnja.

Beteekenis: goede woorden worden zonder onkosten geuit; zoo hun naar buiten komen goed is, zal ook het wederwoord goed zijn.

23. *Pënjoë itoe bërtëlör bëriboe-riboe, sa'orang pon tiada tahoe, tètapi ajam bërtëlör sa'bidji, pëtjah sa'boewah nagri.*

De schildpad legt duizende eijeren en niemand weet het; de hen legt er slechts één en 't wordt in heel eene stad bekend (letterl. geheel eene stad breekt er van).

Artinja: orang bësar-bësar ataw orang kaja-kaja itoe bë-boewat barang soeatoe ataw mëndapat oentoeng bësar, sa'orang pon tiada tahoe, tètapi kalaoe orang këtjil mëm-boewat barang soeatoe ataw mëndapat oentoeng, nistjaja pëtjah sa'boewah nagri.

Beteekenis: als de grooten en aanzienlijken wat doen of groot voordeel behalen, weet niemand er iets van, maar als de kleine man iets verrigt of een gelukje heeft dan wordt het door geheel eene stad bekend.

24. *Sa'ekoer koemoen¹ di bënoea tjina dapat di lihat, tètapi gadjah bërtëngkek di batang hidoeng tiada ia sëdar.*

Een insectje in het land van China kan hij zien, maar een olifant, op zijn neusbeen zittende, wordt hij niet gewaar.

Artinja: kalaoe orang lain mëmboewat sa'dikit djahat sa-hadja di djadikënnja bësar, tètapi kadjahatannja sëndiri, maskipon bërapa bësar sakalipon, di sëmboenjikënnja dëngan sa'boleh-bolehnja.

Beteekenis: als andere slechts een weinig kwaads verrigten maakt hij het groot, maar zijn eigen kwaad, al is 't ook nog zoo groot, wordt door hem zooveel mogelijk verborgen.

25. *Harapkën anak, boeta mata sa'bëlah; harapkën tëman, boeta kadoewanja.*

Vertrouwen op een kind is blindheid aan één oog; vertrouwen op een kameraad is blindheid aan beide.

Artinja: kalaoe kita pëtjaja akan orang baik-baik itoe ada sa'dikit aniajanja, dan kalaoe pëtjaja orang djahat itoe apa lagi?

¹ In No. 142 is de transcriptie *koeman*.

Beteekenis: als wij vertrouwen op een goed mensch, zoo is er eenig leed bij, hoeveel te meer als we op een ondeugd ons vertrouwen stellen.

26. *Takoetkèn toema di boewangkèn kain dari badan.*

Uit vrees voor luizen het kleed van 't lijf werpen.

Artinja: sèbab takoet akan bahaya jang kètjil maka di boewangkènnja kaoentoengannja jang bèsar-bèsar itoe.

Beteekenis: uit vrees voor een klein onheil wordt door hen zijn groot geluk verworpen.

27. *Sèbab bërkalahi dèngan pèrigi achirnja mati dahaga.*

Door met den put te twisten ten laatste van dorst sterven.

Artinja: oleh sèbab maloe hëndak toendoek kapada orang jang mèmèlikarakèn dia, achirja mendjadi hilang kaoentoengannja.

Beteekenis: door niet te willen buigen voor den man die hen onderhoudt, gaat ten laatste zijn voordeel verloren.

28. *Orang jang mènnoenggoe pèrigi itoe bolehkah ia mati dahaga?*

Kan hij, die den put bewaakt, wel van dorst sterven?

Artinja: orang jang mèmègang wang ataw barang sa'bageinja, bolehkah ia kapoatoesan bèlandja ataw tiada dapat makan?

Beteekenis: kan hij, die geld of iets dergelijks beheert, wel ten einde geld geraken of niet te eten krijgen?

29. *Gadjah sama gadjah bèrdjoewang, pèlandoeq mati di tènghah-tènghah.*

De eene olifant vecht met den ander, het dwergghert sterft in hun midden.

Artinja: orang bèsar-bèsar dèngan orang bèsar-bèsar itoe bërkalahi, orang-orang kètjil itoe mati sama tènghah.

Beteekenis: de grooten twisten met de grooten, de kleine man sterft in hun midden.

30. *Mati gadjah tiada dupat boelalei, mati harimaoe tiada dapat bèlangnja.*

De olifant sterft en de snuit wordt niet gevonden; de tijger sterft en zijne vlekken vindt men niet.

Artinja: tahoe mèmboewat pakèrdjaän jang djakat dan tahoe mènjëmboenjikèn dan mènghilangkèn dia.

Beteekenis: het kwade weten te doen en het weten te verbergen of te doen verdwijnen.

31. *Sapèrti kapak mènjèlam balioeng.*

Gelijk een bijl duikt naar een dissel.

Artinja: jang di soeroeh pon tēnggèlam dan jang di soeroeh panggil akan dia itoepon tēnggèlam.

Beteekenis: en die uitgezonden is blijft weg, en die gestuurd wordt hem te roepen komt ook niet weer boven water. (letterl. die uitgezonden is zinkt en die gestuurd wordt om hem te roepen zinkt ook).

32. *Gètah di angkat koeran pon tiba.*

Aanmerking. Met alle mogelijke navraag is het mij hier nog niet gelukt de beteekenis der woorden *gètah* en *koeran* te weten te komen. Ik heb dit spreekwoord letterlijk overgeschreven, hoewel ik veronderstel, dat het eerste woord fout gespeld is en ூ *gèta*, een soort van zetel of zitbank voor aanzienlijken, moet wezen. Maleijers van *Pēnjēngat*, door mij geraadpleegd, houden *koeran* voor een of ander gereedschap uit de huishouding, maar konden niet zeggen welk. Zij veronderstellen dat dit spreekwoord van de oostkust van het Maleisch Schiereiland afkomstig is en het woord *koeran* daar wel zou worden verstaan. Ik ben niet in de gelegenheid de waarheid van die bewering te onderzoeken. Is hunne veronderstelling gegrond dan zou de vertaling zijn: Bij het wegnemen van de zitbank komt de *koeran* (een zeker gereedschap? dat zoek was) voor den dag.

Artinja: barang soeatoe pèrkara jang bèrgoena itoe soedah habis, baharoelah di kahèndaki orang, ataw makanan soedah habis, baharoelah orang lain hèndak datèng makan.

Beteekenis: de een of andere nuttige zaak is afgelopen, dan krijgt men pas begeerte daarnaar; of: het eten is op, dan pas wil een ander komen eten.

33. *Sapèrti goenting makan di hoedjoèng*

Gelijk de schaar snijdt aan de punten.

Artinja: sa'orang jang tiada di sangka, tètapi dèngan sèmboenji-sèmboenji dan pèrlahan di lakoekehennja pèrboewatannja.

Beteekenis: iemand, van wien het niet gedacht wordt, maar die (toch) stilletjes en langzaam zijne daden verrigt.

34. *Roesak ragi di boewat tapei.*

De gist bederft als er tapei van gemaakt wordt.

Aanmerking. De zin van dit spreekwoord is moeilijk zonder omschrijving terug te geven. *Tapei* is eene versnapering, die bereid wordt uit kleefrijst (*poeloet*) door die eerst boven

den wasem van heet water te gaan koken, nadat ze is bekoeld met gist te vermengen, dan in kleine hoeveelheden ter grootte van een mondvul te verdeelen, elk deel afzonderlijk in pisang-blad te wikkelen en zoo droog in eene pot gedurende twee etmalen te laten gisten. Deze *tapei* heeft dan een zoeten wijsmaak en is, even als het vocht, dat zich daaruit heeft afgescheiden eenigzins bedwelmend. De kleur van dit vocht is als die van witte brandewijn. De bereiding moet met de grootste omzigtigheid geschieden; want één droppeltje regenwater of één korreltje zout of de onzuivere adem van de bereidster doet de gisting totaal mislukken. Met deze in alle deelen juiste opgave gelieve men te vergelijken de verklaringen, die in de Maleische woordenboeken van *tapei* worden gegeven en men zal verbaasd staan over de onjuistheid en onvolledigheid daarvan. Zooals dit spreekwoord hier is opgegeven is het min verstaanbaar. Duidelijker zou het zijn (en dit is ook geheel de bedoeling) als er stond: *Saperti roesak lagi talkala di boewat tapei*. Hiervoor pleit zeer de opgave der beteekenis in het Maleisch, die hier volgt:

Artinja: roesaklah nama jang baik itoe oleh sēbab per-boewatan djahat jang sa'dikit itoe.

Beteekenis: een goede naam bederft door een weinigslechte daden.

35. *Sēbab nila sa'titik roesak soesoe sa'bēlanga.*

Door één druppel indigo bederft een geheele pot met melk.

Artinja: sēbab perboewatan djahat jang sa'dikit itoe roesaklah kabēdjikan jang banjak-banjak itoe.

Beteekenis: door een weinig slechte daden bederven vele goede werken.

36. *Takoet titik laloe toempah.*

Uit vrees voor spatten overgaan tot storten.

Artinja: sēbab takoet roegi jang sa'dikit itoe achirnja mēndjadi roegi banjak sa'kali.

Beteekenis: uit vrees voor een weinig verlies wordt ten laatste zeer veel nadeel geboren.

37. *Di boewat dēngan karēna Allah mēndjadi moerka Allah.*

Gedaan om Godswil verwekt Gods toorn.

Artinja: barang soeatoe pakērdjaän di boewat dēngan niat jang baik, kamoedian datēnglah djahat.

Beteekenis: het een of ander werk wordt met goede bedoeling verrigt, doch daarna komt er kwaad uit voort.

38. *Indah chabar dari roepa.*

De tijding is schooner dan de gedaante.

Artinja: chabar itoe tērlēbeh indah daripada roepanja jang soenggoeh soenggoeh.

Beteekenis: het gerucht is schooner dan de wezenlijke gedaante er van.

39. *Angkat batang kēloewar tjatjing gēlang-gēlang.*

Ligt de rottende boomstam op en de aardwormen komen voor den dag.

Artinja: djakalaoe di katakēn kapada orang nistjaja sa'kalian kadjahatannja dan maloenja di kētahoei orang.

Beteekenis: als het iemand gezegd wordt dan weet men voorzeker al zijne ondeugden en zijne schande.

Aanmerking. Deze zin is niet zeer duidelijk, doch de bedoeling van den schrijver kan men gemakkelijk raden.

40. *Di tēpok aēr di doelang tēpērtjik moeka sēndiri djoega.*

Wordt het water in een houten schotel geklopt dan wordt (des kloppers) eigen aangezigt ook bespat.

Artinja: djikalaoe di tjaritērakēn hal anak istri kita poenja kasalahan kapada orang lain, nistjaja kita djoega mēndapat maloe, sēbab soedah di kētahoei orang akan rahasia itoe.

Beteekenis: als de fouten van onze vrouw en kinderen worden verteld aan anderen, dan krijgen wij voorzeker ook schande, door dat men die (onze) geheimen weet.

41. *Oekoer badjoe di badan sēndiri.*

Het baadje (en niet baaitje zoo als Siegenbeek en Weiland verkeerdelijk opgeven) meten aan eigen lijf.

Artinja: barang soeatoe jang ia soedah biasa bērbowat maka dēmkiānlah pada sangkanja pada orang lain pon boleh djadi dēmkiān.

Beteekenis: het een of ander, dat hij gewoon is te verrigten, denkt hij dat juist zóó ook bij anderen kan geschieden.

42. *Sa'pērti tjintjin dēngan pērmata;*

Sa'pērti radja dēngan mantri;

Sa'pērti soesoe dēngan sakar;

Gelijk de ring met het juweel.

Gelijk de vorst met de ministers.

Gelijk melk met suiker.

Artinja: barang soeatoe pakērdjaān jang sa'toedjoe dan sa'patoet dan jang bērpatoetan soeatoe dēngan soeatoe.

Beteekenis: eenig werk, waarvan het eene met het andere overeenkomt en overeenstemt en het eene bij het andere behoort.

43. *Sěbab bahasa mēnoendjoekkēn bangsa.*

Aan de taal kent men het volk.

Artinja: pėrkataān jang haloēs itoe mēnoendjoekkēn bangsa baik, dēmkiān lagi bahasa djahat.

Beteekenis: beschaafde woorden duiden goed volk aan, zoo ook slechte taal (het tegenovergestelde).

44. *Oelar di poekoel, djangan mati; kajoe di tangan djangan patah dan tanah pon tjatjat djangan.*

Wordt de slang geslagen, laat het niet zijn ten doode; laat het hout in de hand niet breken en laat ook de grond geene gebreken hebben.

Aanm. Deze vertaling is volgens mijn schrijver. Ik zou liever vertalen: laat de grond niet besmet wezen, nam. met het bloed van den slang.

Artinja: djikalaoe sa'orang mēngadjar akan sa'orang ataw bėrkata kapada sa'orang, biarlah dēngan lēmāh lēmboet, lagi dēngan moeka jang manis sėrta boedi bahasa jang haloēs, sopaja djangan mēndjadi hati orang sakit.

Beteekenis: indien men iemand onderwijst of met iemand spreekt, laat het met zachtheid en met een vriendelijk gelaat en fijne manieren geschieden, opdat iemands hart niet verbitterd worde.

45. *Djangan di gēnggam sapėrti bara, rasa hangat di lė-paskēn.*

Laat het niet in de vuist gehouden worden als eene kool vuurs, bij 't voelen der warmte wordt het los gelaten.

Artinja: djanganlah mēmboewat barang soeatoe waktōe sēnang sahadja, maka tatkala datēng soesahnja tiada maoe.

Beteekenis: doe niet het een of ander alleen bij eene goede gelegenheid en als de moeilijkheden komen dan niet willen.

46. *Tiap-tiap boesoeuk mērėwap djoega adanja.*

Elke bedorvene zaak wasemt ook uit (doet haren stank opstijgen).

Artinja: tiap-tiap kadjahatan itoe dapat tiada akan di kėtahoei orang djoega adanja lambat laoen.

Beteekenis: het kan niet missen of elk bijzonder kwaad zal ten langen laatste door de menschen geweten worden.

47. *Bangkei gadjah bolekkah di toetoepe dēngan njiroe?*

IX (XIII).

Kan ook het krenge eens olifants bedekt worden met eene rijstwan?

Artinja: barang soeatoe rahasia jang bèsar itoe bolehkah di toetoepe dèngan pèrkara jang kètjil-kètjil itoe?

Beteekenis: kan ook het een of ander groote geheim bedekt worden met kleine zaken?

48. *Sěbab boewah kakěnalan pohonnja.*

Aan de vrucht wordt de boom gekend.

Artinja: barang soeatoe sěbab pèrkataān itoe dapat di kětahoei akan dia orang baik ataw orang djahat.

Beteekenis: (In) een of ander aan de woorden kan het ten opzichte van hem geweten worden (of hij) een goed of slecht mensch is.

49. *Aěr di tětak tiada akan poetoēs.*

Water, gehouwen wordende, zal niet breken.

Artinja: orang anak bėranak ataw saodara bėrsaoelara bagimanapon ia bėrmoesoeh kěmoedian kėlak ia bėrdamei djoega.

Beteekenis: hoe ook ouders en kinderen of broeders en zusters elkander vijandig zijn, daarna zullen zij weder vrede maken.

50. *Sa'pěrti koetjing di atas těmbok.*

Als eene kat op den muur.

Artinja: barang soeatoe pakěrdjaān jang tiada těntoe barangkali ini, barangkali itoe.

Beteekenis: het een of ander werk, dat niet zeker is, mogelijk dit, mogelijk dat.

Aanm. De zin van dit spreekwoord is minder duidelijk opgegeven. Het is ontleend aan de wijze waarop eene kat op een muur zit, alsof zij in onzekerheid verkeerde wat te doen en daarover in alle deftigheid nadenkt. Bij haar wordt een mensch vergeleken van wien wij zeggen: hij zit met zijne ziel onder den arm.

51. *Sa'pěrti ikan dalam bėlāt.*

Als een visch in een fuik.

Artinja: dalam těmpat jang soempit ataw dalam hoekoem orang tiada boleh kita měmboewat barang kakěndak kita sěndiri.

Beteekenis: in eene bekrompene plaats of onder het gebied van menschen kunnen wij onzen wil niet ten uitvoer brengen.

52. *Potong hidoeng roesak moeka.*

(Vrij vert.) Die zijn neus schendt, schendt zijn aangezicht.
Artinja: djikalaoe di njatakèn pada orang kasalahan anak istri kita, nistjaja kita sèndiri djoega mëndapat maloe.
 Beteekenis: als aan anderen de fouten van onze vrouw en kinderen worden geopenbaard dan krijgen wij zelf voorzeker ook schande.

53. *Limpar batoe sëmboenjikèn tangan.*

Met steenen gooijen en de hand verbergen.

Artinja: di soeroehkèn mëmboewat barang soeatoe akan tètapi ia mènjemboenjikèn dirinja sopaja djangan di kètahoei orang.

Beteekenis: het een of ander wordt (door hem) bevolen te doen, maar hij verbergt zich zelve, opdat het niet door de menschen geweten worde (dat hij de bewerker is).

54. *Bèlakang parang lagi djikalaoe di asah nistjaja tadjèm.*
 Zelfs de rug van een hakmes, als hij geslepen wordt, zal zeker scherp zijn.

Artinja: djikalaoe orang bodoh dan orang jang tiada bèrkahèndak sa'kalipon, djikalaoe di adjar dan di asoeh pada tiap-tiap hari, nistjaja mëndjadi tjèrdik dan tahoe dan maoe.

Beteekenis: indien een dom en zeer onwillig mensch iederen dag onderwezen en opgevoed wordt, zoo zal hij zeker bij de hand en kundig en willig worden.

55. *Sapèrti monjet mëndapat boenga.*

Zoo als een aap die bloemen vindt.

Artinja: barang jang indah-indah itoe dapat katangan orang jang bodoh, maka dèngan sabèntar djoega di roesakkèn.

Beteekenis: kostbare zaken, in handen van domme menschen gekomen, worden in één oogenblik bedorven.

56. *Sapèrti roesa masok kampoeng.*

Gelijk een hert komt in eene buurt.

Artinja: adapon orang, jang tiada pèrnah masok kadalam madjèlis ataw pakèrdjaän, nistjaja tjèngkoeng¹ djoega.

Beteekenis: iemand die nooit in eene vergadering of eene betrekking is geweest zal zeker verlegen zijn (als hij pas daarin komt).

57. *Aër sama aër kèlak mëndjadi satoe, sampah itoe katèpi djoega.*
 Water met water zal spoedig één worden; het vuil (drijft) toch naar den kant.

¹ De text heeft چنگ

Artinja: orang bësar-bësar dëngan orang bësar-bësar ataw bërbanſa mëndjadi satoe, orang këtjil ataw banſa lain tërboewang djoega.

Beteekenis: grooten met grooten of aanzienlijken worden het eens, de kleine man of iemand van een ander geslacht is toch verworpen.

58. *Bërapa bërät mata mënëntang bërät djoega bahoe mēmikoel.*
Hoe zwaar het oog het aanziet, zwaar inderdaad is het voor den dragenden schouder.

Artinja: tiada soesah kapada orang jang mëmandang ataw hëndak mēmberi ichtiar, soesah djoega kapada orang jang mēngërdjakën.

Beteekenis: 't is niet moeilijk voor iemand, die toekijkt, of die teregtwijzingen wil geven, wël is het moeilijk voor hem, die het ten uitvoer brengt.

59. *Satoe di tètak sa'poeloeh rëbah,*

Één wordt gehouwen, tien vallen om.

Artinja: di katakën kapada sa'orang akan tètapi orang banjak jang kënä dan jang mëräsa sakit hati.

Beteekenis: tot één mensch wordt er over gesproken, doch vele menschen worden geraakt en gevoelen ergernis.

60. *Koerang-koerang boeboer, lëbih-lëbih soedoe.*

Hoe minder pap, hoe meer lepels.

Artinja: koerang-koerang orang jang bërkoewasa dan kapala itoe mēmberi hoekoem atan bërkata, tërlebih-lëbih poela orang jang di bawahnja itoe.

Beteekenis: hoe minder magtigen en hoofden bevelen geven of spreken, zooveel te meer de lieden, die onder hen zijn.

61. *Di gënggam takoet mati, di lëpaskën takoet tërbanſ.*

In de vuist gehouden vreezen (dat hij) dood gaat, los gelaten vreezen (dat hij) weg vliegt.

Artinja: hëndak di boewang takoet roegi, dan hëndak di taroh takoet mëndapat tjilaka.

Beteekenis: zoo 't weg geworpen wordt verlies vreezen en zoo 't behouden wordt vreezen een ongeluk te krijgen.

62. *Supërti tikoes djatoh kabëras.*

Gelijk eene rot op de rijst valt.

Artinja: Makan minoem tiada bërkira-kira dan bëlandja pon tiada bërtahan-tahan, mëlainken dëngan mewa sahadja.

Beteekenis: eten en drinken zonder maat, en de kosten niet kunnen dragen, behalve dit, alles slechts in overdaad.

63. *Ada goela, adalah sèmoet.*

Is er suiker dan zijn er mieren.

Artinja: barang di mana ada makanan ataw wang ataw mëndapat oentong, maka di sanalah banjak orang berkampoeng.

Beteekenis: waar eten of geld is of voordeel verkregen wordt, daar vergaderen veel menschen.

64. *Saperti kain chasa di atas doeri.*

Gelijk fijn katoen op doornen.

Artinja: barang soeatoe pèrkara jang tèrlaloe soesah di dapati ataw hëndak mængelöewarkèn dia, maka hëndaklah dèngan pèrlahan dan dèngan sabar sangat, sopaja djangan mëndjadi roesak ataw hilang sa'kali.

Beteekenis: de eene of andere zaak, die te moeilijk is om te verkrijgen of om uit te brengen, laat die langzaam en met zeer veel geduld (geschieden), opdat zij niet bedorven worde of geheel en al verloren ga.

Aanm. De bedoeling van deze spreekwijze is: gelijk zeer fijn katoen, dat toevallig op doornstruiken is teregt gekomen, niet dan langzaam en met veel geduld daarvan is af te krijgen zonder te scheuren, zoo dient men ook geduld te gebruiken bij moeilijk te verkrijgen zaken, die door overijling en geweld zouden bedorven worden of verloren gaan.

65. *Saperti kambing di koeliti.*

Als een schaap dat gevild wordt.

Artinja: njawa këloewar dari badan, ataw barang soeatoe jang tèrlèbih sangat sakit di këloewarkèn, ataw jang tèrlèbih soesah mëndapat, ataw jang tèrlèbih soesah di kërdjakèn.

Beteekenis: (dit wordt gezegd) van de ziel, het ligchaam verlatende; of het een of ander dat uitermate pijnlijk om uit te halen (naar buiten te brengen), of zeer moeilijk te verkrijgen, of uiterst moeilijk uit te voeren is.

66. *Moeloet di soewap pisang, pantat di kait oenak.*

De mond gestopt met pisang-vrucht, de anus gestoken met een doorn.

Artinja: sa'orang bèrkata di hadapan kita dèngan pèrkataan manis, akan tètapi di bèlakang di oempatnja ataw di boewatkènnja pakèrdjaän jang mëndatèngkèn bahaja dan sa'bageinja.

Beteekenis: (als) iemand in onze tegenwoordigheid zoete

woorden spreekt, doch achter (onzen rug) door hem wordt gelasterd of eene daad verrigt, die onheil aanbrengt en wat dies meer zij.

67. *Sěbab tiada tahoe mēnari, di katakēn lēmbab.*

Omdat (hij) niet dansen kan zegt (hij) 't is modderig.

Aanm. De Maleijers dansen niet zoo als wij in besloten vertrekken of danszalen, maar in de open lucht op den naakten grond. Als de grond week en modderig is behoort hun dansen tot de onmogelijkheden, daar het hoofdzakelijk bestaat in een aanhoudend trappen en stampen met de voeten.

Artinja: Sěbab tiada ia tahoe mēmbowat pakērdjaan itoe dan sa'bageinja di katakēnja pērkakasannja tiada baik, atan lēmpatnja, ataw waktoenja tiada bētoel dan tiada baik.

Beteekenis: daar hij het werk of iets van dien aard niet doen kan, zegt hij dat de werktuigen niet deugen, of dat de plaats of het tijdstip niet juist en niet goed is.

68. *Habis oempan keroeng-keroeng tiada dapat*

Al het aas is op en men krijgt het vischje (dat keroeng-keroeng genoemd wordt) niet.

Artinja: habis barang samowa di bērikēn, akan tētapī apa jang di kahēndaki itoe tiada dapat.

Beteekenis: al de zaken zijn weg geschonken, doch hetgeen verlangd werd, wordt niet verkregen.

69. *Di tating sapērti minjak jang pēnoh.*

(Vrij vert.) Op de handen gedragen als eene pot vol olie. (Letterl. als olie die vol is.)

70. *Sapērti mēnioep api di atas aēr.*

Gelijk vuur aanblazen op 't water (een brandend hout, dat op 't water drijft, met blazen aanhouden).

Artinja: di pēliharakēn sapērti mēmēliharakēn djiwanja, dēngan tiada sa'dikit pon bērkoerang apa-apa.

Beteekenis: onderhouden worden zoo als (men) zijne ziel onderhoudt, zonder dat er iets, al ware 't ook een weinig, aan ontbreekt.

71. *Bērapa pandjang landjoer bagitoelah salimoet.*

Zoo lang als de statuur des ligchaams is, zoo lang zij ook de deken.

Artinja: barang apa pērboewatan, jang kita hēndak pērboewat itoe, hēndaklah bērkēdar; djikalaoe mēsikin, tjara mēsikin, djikalaoe kaja, tjara kaja, sopaja sēlambat.

Beteekenis: welk werk wij ook willen verrigten, laat het

naar onzen stand zijn; zijn wij arm, op de wijze der armen, zijn wij rijk, op de wijze der rijken, opdat het ons welga.

72. *Djaoeh baoe boenga, dëkat baoe tahi.*

Van verre bloemengeur, van nabij drekstank.

Artinja: tērlēbih baik bërkasih kasihan ataw bër sahabat dari djaoeh dari pada bër dëkat dëkat itoe, dapat tiada adalah barang përkara jang mëndatëngkën bër sakit-sakit hati.

Beteekenis: 't is veel beter elkander lief te hebben en met elkander bevriend te zijn van verre dan van nabij; (in 't laatste geval) kan 't niet missen of er is iets dat van weërs-kanten misnoegen doet ontstaan.

73. *Bintang di langit dapat di bilang, tètapi arang dimoeke tiada sèdar.*

De sterren aan den hemel kunnen geteld worden, maar van het koolzwart in 't aangezicht is men onbewust.

Artinja: bër bërapa kadjahatan orang jang djaoeh sa'kalian dapat di lihatnja dan di bilangnja dan di këtahoeinja, akan tètapi kadjahatanja sëndiri tiada tahoe dan sèdar.

Beteekenis: De vele ondeugden van lieden, die verre zijn, kunnen alle door hem gezien, geteld en geweten worden, maar zijne eigene ondeugden weet en beseft hij niet.

74. *Toelakkën tangga, kaki bër ajoen.*

Zoo de ladder weg gestooten wordt, slingeren de beenen.

Artinja: di toelakkën barang soeatoe, jang mëndatëngkën faidah, kamoedian këlak soesak akan datëng.

Beteekenis: als het een of ander, dat nut aanbrengt, wordt weg gestooten zal spoedig daarna de moeite komen.

75. *Tahoe makan, tahoe mënjinpan.*

Weten te eten, weten te bewaren.

Artinja: apabila soedah mënboewat djahat, maka hëndaklah ia tahoe mënnoetoe akan dia.

Beteekenis: Als hij kwaad gedaan heeft, laat hij weten het te bedekken.

76. *Boewajan pon di gontjang, anak pon di tjoebit.*

De wieg wordt wel bewogen, (maar) het kind wordt ook geknepen.

Artinja: pakërdjaën moeka-moeke kapada sa'orang di tégahkën dan kapada sa'orang di soeroehkën, mëndjadilah bërkalahi.

Beteekenis: oogendienst, (een werk om iemands gunst te winnen) bij den eenen mensch tegengegaan en den anderen bevolen, veroorzaakt twist.

De volgende spreekwoorden zonder verklaring van het Maleisch.

77. *Itik di adjar bërënanng.*

Eene eend wordt zwemmen geleerd.

Aanm. dit is hoogst waarschijnlijk geen zuiver Maleische spreekwijze, maar uit het Javaansch overgenomen door Maleijers, die veel met Javanen verkeerden. In de taal luidt het

ꦲꦠꦶꦏ꧀ꦢꦶꦲꦢꦶꦂꦧꦺꦫꦺꦤꦤꦁ, *bèbèk di woeroek ngèlangi*

en de beteekenis daarvan vindt men opgegeven in de Jav. zamenspraken door C. F. Winter Sr., II deelen, pag.

ꦧꦺꦧꦺꦏ꧀ꦢꦶꦲꦠꦶꦏ꧀ꦢꦶꦲꦢꦶꦂꦧꦺꦫꦺꦤꦤꦁ

78. *Orang jang tanam pokok nioer¹ tērkadang-kadang tiada makan boewahnja.*

Hij, die kokospalmen plant, eet dikwerf daarvan de vruchten niet.

Aanm. Omdat het bij de gewone soort meestal zeven jaren duurt eer zij vrucht dragen. Dit spreekwoord wordt gebruikt als men van lieden spreekt, die iets nuttigs tot stand hebben gebragt, waarvan anderen met de voordeelen gaan strijken.

79. *Adakah aër jang pënoh didalam tong itoe bërkotjak, mëlainkën aër jang satengah tong itoe djoega jang bërkotjak.* Schudt ook het water in een vollen emmer? Integendeel, het water in een half vollen emmer is het dat schudt.

Aanm. Dit spreekwoord wordt gebruikt dan, wanneer wij zouden zeggen: Ledige vaten klinken het hardst. Het is ontleend aan het waterdragen, dat voor gemakkelijker gehouden wordt met volle emmers, daar de halfvolle te veel slingeren en schudden.

80. *Adapon harimaoe itoe di takoeti orang oleh sèbab giginja maka djikalaoe tiada lagi giginja, apakah jang di takoetkën orang akan dia?*

¹ De text heeft , zoodat de uitspraak *njur* en dus eenlettergrepig zoude zijn.

Den tijger vreest men om zijne tanden, maar zijn zijne tanden er niet meer, waarom zal men hem dan vreezen? Aanm. Dit spreekwoord wordt gebruikt van onderdrukkers gesproken, die, zoolang ze aan het bestuur zijn en de magt in handen hebben, worden gevreesd, doch, zoodra hun die magt ontnomen is, niet meer worden geteld.

81. *Api itoe pada tatkala këtjilnja, ija itoe kawan, apabila bèsar mëndjadi lawan.*

Het vuur, als het klein is, is onze vriend, als het groot is wordt het onze vijand.

Aanm. Dit wordt veelal toegepast op de driften en neigingen van het menschelijk hart.

82. *Oempama boewah kapajang; di makan mabok, di boewang sajang.*

't Is als met de kapajang-vrucht, wordt ze gegeten (dan wordt men) dronken; wordt ze weggeworpen, dat is jammer.

Aanm. Dit wordt gezegd van iets dat te slecht is om gebruikt, en te goed om weggeworpen te worden.

83. *Orang mēngantoek di soeroengkēn bantal.*

Een slaperig mensch een kussen onder (het hoofd) schuiven.

d. i. Den hoogmoed en eigen waan van domme lieden nog meer voedsel geven door ze te prijen.

84. *Ambil patinja, boewangkēn hampasnja.*

Het zetmeel er van nemen, de vezels er van weg werpen.

D. i. van een zekere zaak het kwade verwerpen en het goede behouden.

Aanm. Deze spreekwijze is ontleend aan de vervaardiging van araroet en sagoe, waarbij het zetmeel uit de plantenvezels door uitwassching en drooging wordt verkregen.

85. *Apabila aër tēnang, djangan di sangka tiada boewaja.*

Als het water stil is, laat dan niet gedacht worden, dat er geen krokodillen zijn.

D. i. al schijnt het uitwendig rustig en stil, zoo kan er toch wel gevaar bestaan.

86. *Bērpikirkēn doesoennja itoe alam ini dan bilalang di sangkanja lang.*

Zij denken dat hun dorp de geheele wereld is en een sprinkhaan meenen zij een kiekendief te zijn.

87. *Balik bēlakang, lain bitjara.*

Men keert zich om en anders zijn de woorden.

Aanm. Dit wordt gezegd van iemand, die in onze tegen-

woordigheid geheel anders spreekt dan in onze afwezigheid. Men zegt daarvoor ook wel: *Di moeka lain di bëlakang lain* d. i. van voren anders, van achteren anders.

88. *Barang siapa bërani mêngamang-amang ta'dapat tiada bërani mëlawan djoega.*

Wie moed heeft om te dreigen, moet ook moed hebben om te wederstaan; d. i. wie met den mond iets kan, moet het ook met de daad kunnen.

89. *Bilalang mëndjadi lang dan pidjat mëndjadi koera-koera dan tjatjing mëndjadi oelar naga.*

Een sprinkhaan wordt een kiekendief, een wandluis wordt een schildpad en een worm wordt een draak.

Aanm. Wij zouden zeggen: als niet komt tot iet, is 't allemans verdriet.

90. *Boedak boedak monjet mëndapat boenga, adakah ia tahoe akan faidah boenga itoe?*

Als apenkinderen bloemen vinden, kennen zij dan het nut van die bloemen?

Beteekenis: als iets kostbaars of wat kunstwaarde heeft in handen komt van lieden, die er geen verstand van hebben, dan zullen zij het bederven, even als de jonge apen de bloemen stuk plukken.

91. *Bërapakah tingginja tërbang bangaoe itoe achirnja hinggap ia di bëlakang kërbae djoega.*

Hoe hoog de reiger ook moge vliegen, ten laatste gaat hij toch op den rug eens buffels zitten.

Aanm. De beteekenis hiervan is: al is iemand nog zoo'n hoogvlieger, hij moet toch bij de dommen en eenvoudigen, bij de zoogenaamde werkeuzels terecht komen. De inlanders schrijven dezelfde eigenschappen aan den buffel toe als wij aan den ezel.

92. *Barang siapa mênggali lobang, ia djoega tërprosok kadalamnja.*

Wie een kuil graaft (voor een ander) valt er zelf wel in.

Aanm. *Tërprosok* is eigenlijk met den voet zonder opzet ergens doorheen trappen. Men moet hier denken aan een valkuil, welks opening met een ligt vlechtwerk van bamboe gesloten en een weinig aarde en gras overdekt is.

93. *Barang tèrgënggam djatoh tèrlëpas.*

Het in de vuist gehoudene valt er uit; d. i. wat men met zekerheid meende te bezitten, verliest men.

94. *Bèrani maloe, takoet mati.*
Moed hebben om te schamen, vreezen om te sterven; d. i. liever smaad en schande dragen dan zich in de bres stellen voor waarheid en regt.
95. *Tiada sèbab hajam sa'ekoer mēngatahoei hari siang.*
Niet omdat één haan het weet wordt het dag, d. i. belangrijke zaken zouden toch wel tot stand komen, al heeft daarvan ook een ingebeeld gek den mond niet vol.
96. *Tiap-tiap batoe, jang ada bērgoelik sēlaloe di dalam soengei itoe, tiadalah di hinggap oleh loemoet akan dia.*
Elke steen, die voortdurend in de rivier heen en weêr rolt, zal niet door kroos (of zoetwater-polypen?) bezet worden; d. i. hij, die veel moeilijkheden in de wereld ondervindt, wordt niet zoo ligt met het kwade besmet.
97. *Tali jang tiga lēmbat itoe ta'soewang-soewang poetoës.*
Een drievuldig snoer zal niet ligt verbroken worden.
98. *Tiada rotan, akar pon bērgoena.*
Is er geen bindrotting, wortels kunnen ook dienen.
Aanm. De rotting vervult bij de inlanders de plaats van touw. Hebben zij geen rotting dan gebruiken zij voor hetzelfde doel de luchtwortels van sommige boomen en slingerplanten, die zeer taai en lenig zijn.
99. *Tiada makan nangkaŋja, maka kēna gētahŋja.*
Geen nangka-vrucht eten en toch met hare gom besmet worden; d. i. geen deel genomen hebben aan iets en toch de gevolgen daarvan moeten lijden.
Aanm. Uit de schil en den steel der nangka-vrucht vloeit een zeer sterk klevende gom, die voor vogellijm gebruikt wordt en onuitwischbare vlekken in de kleederen maakt. Deze gom is de schaduwzijde der anders aangename vrucht.
100. *Tangan jang tjēlaka kērdja djatoh.*
De ongelukkige hand doet vallen.
Dit wordt gezegd van een ongeluksvogel, wien alles tegenloopt.
101. *Djaoehari djoega jang mēngēnal manikam.*
Een juwelier kent de juweelen wel; d. i. alleen een man van 't vak kan de dingen beoordeelen, die tot dat vak behooren.
102. *Djikalaoe bērapa banjak pon andjing mēnjalak, boekit bolehhkah roentoeh?*
Al blaffen nog zooveel honden, kan een berg daardoor omvallen?
103. *Djikalaoe sa' pohon kajoe banjak akarnja lagi tēgoh, apukah di takoetkēn riboet?*

- Als een boom vele en sterke wortels heeft, waarom zou hij den storm vreezen?
104. *Djikalaoe tiada dapat di baiki, tètapi djangan di pètjahkèn.*
Kan het niet hersteld, laat het daarom niet verbroken worden; d. i. kunt ge er geen goed aan doen, doet er dan ten minste geen kwaad aan.
105. *Djikalaoe di hoeloe aèrnja kèroek, dapat tiada di hilirnja pon kèroek djoega adanja.*
Als het water boven (aan den oorsprong) troebel is, dan kan 't niet anders of het zal ook beneden troebel wezen.
106. *Djikalaoe mènampi, djangan toempah padinja.*
Als (men) want, dan geen rijst gestort; d. i. werp met het kaf het graan niet weg.
107. *Di tèmpat tiada lang, kata bilalang: akoelah lang.*
Waar geen kiekendieven zijn zegt de sprinkhaan: ik ben kiekendief; d. i. in het land der blinden is éénoog koning.
108. *Di dèngar ada, di pakei tidak.*
Naar men hoort is 't er, wil men 't gebruiken dan is 't er niet. (Vrij vert.)
109. *Dapat tiada tiap-tiap soeatoe itoe kèmbali ia kapada asalnja.*
't Kan niet missen of elk ding keert tot zijn oorsprong weder.
110. *Doedoek sapèrti katak di bawah tèmpoeroeng.*
Zitten als een kikker onder een kokosdop.
Dit wordt gezegd van iemand, die in benaauwdheid zit en niet weet hoe er uit te komen.
111. *Dèngarkèn tjaritra boeroeng, anak di pangkoe di lèpaskèn.*
Al luisterende naar het verhaal eens vogels het kind van den schoot laten vallen; d. i. gewigtige zaken voor beuzelingen laten varen.
112. *Dahoeloe timah, sa'karang bèsi.*
Vroeger lood, nu ijzer; d. i. vroeger was hij zacht, tegenwoordig is hij streng.
113. *Sapèrti pinang di bèlah doewa.*
Als een in tweeën gespleten areka noot; d. i. zij lijken op elkander als 'teene ei op 't ander.
114. *Sapèrti raboek dèngan api.*
Als tonder en vuur; d. i. als vuur bij stroo.
115. *Sapèrti ilik mènèngarkèn goentoer.*
Als een eend die naar den donder luistert.
Aanm. Wij zeggen daarvoor: hij heeft de klok hooren luiden, maar weet niet waar de klepel hangt.

Als het dondert, zitten de eenden onder een zacht gekwaak bijeen met den kop schuin en het eene oog naar den hemel gerigt naar den donder te luisteren, alsof ze het volmaakte begrip daarvan hadden.

116. *Siapa bërani mēnangkap harimao?*

Wie heeft den moed om een tijger met de handen aan te pakken? d. i. wie durft de kastanjes uit het vuur halen?

117. *Sapèrti awoer-awoer di tarik soengsang.*

Gelijk bamboe tegen het beloop der takken is voortgetrokken. Aanm. *Tarik soengsang* wordt gezegd van alles wat verkeerd, 't achterste voor, 't onderste boven, of bij de beenen wordt voortgetrokken. Een bamboe aldus voort te trekken is zeer moeilijk, omdat alles in de takken blijft hangen en zij overal blijven haken.

118. *Sēsāl dahoeloe pēndapatannja, sēsāl kēmoedian itoe soeatoepon tiada apa goenanja.*

Berouw vooraf heeft zijn voordeel, maar berouw daarna is volstrekt zonder nut.

119. *Sa'ekoer tjatjing mēnēlan naga.*

Een worm slikt een draak in.

120. *Sapèrti tēlor di hoedjoeng tandoek.*

Als een ei op de punt eens horens. Dit wordt gezegd om de moeilijkheid van een of ander werk aan te duiden.

121. *Sapoeloeh kapal datēng pon andjing bērtjawat ekoer djoega.*

Al komen er ook tien schepen, de honden loopen toch met den staart tusschen de pooten.

122. *Sapèrti tēboe, aērnja di makan, hampasnja di boewang.*

Gelijk aan suikerriet; het sap wordt gedronken (lett. gegeten), de vezels worden weg geworpen.

Dit sprw. is gelijk aan n°. 84.

123. *Sapèrti ombak mēmbanting dirinja.*

Gelijk golven, die zich zelve slaan.

124. *Sarang oenam di masokki kētam mēndjadi oemang oemang.*

Als in het nest der zeeslakken een krab gedaan wordt dan komt er opschudding.

Aanm. Wij zouden zeggen: als er een vreemde eend in de bijt komt enz.

125. *Patak kēmoedi dēngan ēbamnja.*

Stuk is het roer met de roerboom; d. i. alle hoop is verloren.

126. *Pēlandoeklah loepakēn djērat, tētapi djērat tiada mēloepakēn pēlandoek adanja.*

Het dwergghert is 't, dat den strik vergeet, maar de strik vergeet het dwergghert niet.

127. *Prahoë papan bërmoewat intan.*

Een planken schuit met diamanten geladen; d. i. een kostelijke schat in een aarden vat.

128. *Pasang pëlita di langgar tikoës.*

Steek de lamp aan, zij wordt door een rot omver geloopt.

129. *Kajoe di katakèn batoe dan langit hëndak di tjapei देंgan tangan.*

Hout wordt steen genoemd en den hemel wil men met de hand vatten.

Aann. Hiermede wil men de domheid en verwaandheid van iemand aantonen.

130. *Kapal satoe nakhoda doewa.*

Een schip met twee gezagvoerders.

Aann. Hiermede zinspeelt men op elke zaak, waarin twee personen om strijd hun gezag willen handhaven en haar daardoor te gronde rigten.

131. *Laksana pëntjalang tørsarat, tiada katimoer, tiada kabarat.*

Gelijk een te zwaar geladen vaartuig (*pëntjalang* genoemd), dat noch oost noch westwaarts kan; d. i. een met zorg beladene, die niet weet waarheen zich te wenden.

132. *Lajang-lajang poetoes talinja.*

Een vlieger, waarvan het touw gebroken is. De beteekenis hiervan is als die van n°. 125.

133. *Mengëmbalikkèn manikam itoe kadalam tjëmboelnja.*

Het edelgesteente* weder in zijn doosje doen; d. i. zaken of personen, die bij elkander behooren, weder tot elkander brengen.

134. *Mëmboewang garam kadalam laoet.*

Zout in zee werpen; d. i. monnikenwerk doen.

135. *Makin banjak orang makin banjak niat.*

Hoe meer menschen, hoe meer bedoelingen; d. i. veel hoofden, veel zinnen.

136. *Mëmëgang bësi panas.*

Heet ijzer in de hand houden.

137. *Mahal di beli, soekar di tjahari.*

Duur om te koopen, moeilijk om te vinden. Dit wordt gezegd van iets zeldzaams, waarvoor wij zeggen: Het zijn witte raven.

138. *Maloe kalaoe anak harimaoe mëndjadi anak koetjing.*
't Is schande als een tijgerjong een kattenkind wordt.
139. *Minoem aër bërasa doeri.*
Water drinken, doornen smaken (of proeven, gevoelen).
Dit zegt men om de hevigheid eener ziekte aan te duiden
of ook in de beteekenis van: brood der smarte eten.
140. *Mënioep soeling bërboengi bangsi, maka bangsi di tieop
tërpatah-patah.*
Blaast men op de fluit dan speelt de flageolet, en wordt de
flageolet geblazen dan breekt ze aan stukken.
141. *Mata tidoer bantal mëndjaga.*
Het oog slaapt en het kussen houdt de wacht.
142. *Matilah koeman këna pëlentik, sa'kalian alam limpah
darahnja.*
Een insectje wordt met de vingers dood geknipt, de geheele
wereld wordt overstroomd met deszelfs bloed; d. i. veel
geschreeuw voor niet-met-al.
143. *Harimaoe mati mëninggalkën bëlang; Gadjah mati mëning-
galkën toelang.*
Sterft de tijger, hij laat vlekken na; sterft de olifant, hij
laat beenderen na; d. i. na iemands dood kan men zien
wat hij was bij zijn leven.
144. *Hoetang emas dapat di bajar, hoetang boedi di bawa mati
adanja.*
Schuld in goud kan worden betaald; de schuld des verstands
(d. i. wat men aan verstand te kort gekomen is) voert de
dood mede (naar de eeuwigheid.)
145. *Hilang bini, boleh di tjahari; hilang boedi, badan
tjëlaka.*
Eene vrouw verloren, die kan gezocht worden; d. i. wijsheid
verloren, ongelukkig het ligchaam!
146. *Ilmoë dan akal di halei balei itoelah tanda orangjang lalei.*
Als wetenschap en verstand verwaarloosd worden is dit een
teeken van een beuzelachtig mensch.
147. *Lanqit bërkkëlikir, boemi bërtambirang; Salah-salah pikir
mëndjadi hamba orang.*
De hemel met een kransstrop, de aarde met een scheepswant;
Door gebrekkig nadenken wordt men eens anders knecht.
Aanm. De eerste regel van dit sprw. in verband gebracht
met de laatste, geeft geen zin. De reden daarvan is, dat
het berijmd is op de wijze der *pantons*. Zie daarover de

Handleiding bij de beoefening der Mal. taal- en letterkunde, door Dr. J. J. de Hollander, 3e dr. pag. 296.

148. *Kamana toempakkèn koewah kalaoe tidakkèn nasi.*

Waarop zal de saus uitgegoten worden als er geen rijst is; d. i. wat baat het dat iemand schatten vergadert, als hij moet sterven zonder erven; of wat baat iemand zijne geleerdheid, als hij ze aan niemand kan kwijt raken?

149. *Goeroe kěntjang běrdiri, anak moerid kěntjang běrlari.*

De meester kan 't met staan, de scholieren met 't weg loopen uithouden; d. i. zoo ijverig de opziener bij eenig werk is om daartoe aan te drijven, zoo ijverig zijn ook de arbeidslieden om er zich van af te maken.

150. *Poenggoer toembang bėlatoek mēnoempang mati.*

De vermoldde tronk valt om, de specht woont in het sterfhuis. Dit wordt gezegd van iemand, die bij een ouden rijkard is gaan inwonen om bij zijn overlijden zijne nalatenschap magtig te worden, en die ook werkelijk daardoor heeft verkregen.

151. *Bagimana hari ta'hoedjan, katak bētoeng di dalam tēlaga bērtareak sa'laloe.*

Hoe zou er van daag geen regen zijn, daar de bētoeng-kikker (een soort van gele kikker met zwarte spikkels) voortdurend kwakt; d. i. hoe zou de vogel heden niet door de kat gepakt zijn, daar hij al zoo vroeg van morgen heeft gezongen.

152. *Bagimana pohon tidakkèn toembang di panah halikintar, sēbab baloeng koelit ada di batangnya.*

Hoe zou de boom niet omvallen als hij door den bliksem wordt getroffen, want er is een gat in zijn stam; d. i. 't was te verwachten dat hij door dit onheil vallen zou, want reeds lang stond hij wrak.

Aanm. Door *baloeng koelit* verstaan de Maleijers een groot gat overlans in den stam eens booms, over welks randen de bast naar binnen is gegroeid, zoo als men dit aan holle boomen meestal waarneemt.

153. *Pada tatkala rēboeng tiada di patahkèn, maka koetika soedah mēndjadi awoer-awoer apakah goenanja?*

Toen het een bamboe-uitspruitsel was werd het niet afgebroken, en nu het volwassen bamboe is geworden, waartoe is het nut?

Aanm. Wij zouden zeggen: men moet den boom buigen

als hij jong is. Men moet hierbij bedenken, dat de jonge bamboe-loten, fijn gesneden en gestoofd, eene welsmakende groente opleveren en eene zoogenaamde rijsttafel niet ontzien. Ook maakt men daarvan een aangenaam tafelzuur. Een winig te oud geworden kan men ze gerust laten staan want dan zijn de zachte, suikerhoudende vezels reeds in houtvezels overgegaan.

154. *Gadjah mēmamah aris, baik di ikat kēra jang kētjil mēmakan boewuh kajoe.*

De olifant kaauwt de jonge loten (der boomen) ('t is daarom) goed dat hij gebonden worde, (opdat) de kleine apen de boschvruchten kunnen eten; d. w. z. De grooten moeten in hunne hebzucht gefnuikt worden, opdat de kleine man ook wat kan te eten krijgen. De constructie van dit sprw. is zeer onvolmaakt, doch ik geef het weder zoo als ik het in een handschrift gevonden heb.

155. *Moeloet bawa madoe, pantat bawa sēngat.*

De mond brengt honig, het achterste brengt een angel. Aanm. Dit sprw. is ontleend aan de bijen en wordt gebruikt om lieden aan te duiden, die zich in onze tegenwoordigheid lief voordoen, doch naderhand blijkt, dat zij ons ongeluk hebben gezocht.

156. *Sapērti mēmandjat tērkēna saroeda.*

Gelijk (iemand die) klimt en aan de doornen blijft haken. Aanm. Eigenlijk is *saroeda* een doornenkrans, die om het midden van den stam der kokospalmen gemaakt wordt van de scherpe, vaneen gespleten houtvezels van den niboengboom. Deze vezels worden met de punten naar boven als een krans om den stam gebonden, ter halver hoogte van den boom. Wanneer des nachts iemand daarin klimt om vruchten te stelen vereischt het te veel tijd om den boom daarvan eerst te ontdoen. De dief klimt voort, doch wee hem! zoo hij bij het afdalen het ongeluk heeft aan die stekels te blijven hangen, want dan komt hij niet zoo spoedig los en kan zich zwaar bezeeren.

De beteekenis van deze uitdrukking ts: Iets ondernemen en er niet zonder kleerscheuren afkomen.

157. *Sapērti porok di nalikēn.*

Als een kokosdop in twee keeren raak.

Aanm. Dit gezegde is ontleend aan een spel, bij de Maleijers op *Pēnjēngat* in zwang. Men gebruikt daarbij twee

geheele doppen van kokosnoten, die door een daarin gemaakt gaatje van hunnen inhoud worden ontlast en uitgehoold. Één daarvan ligt stil, de andere wordt door eene wrijvende beweging tusschen de beide voetzolen des op den grond zittenden spelers, zoodanig geworpen of voortgestuwd, dat de stil liggende daarmede wordt geraakt. Geschiedt zulks in éénen keer, dan noemen de Maleijers dit *ratoes*, in twee keeren *nali*, in drie keeren *makau lawan* en zoo hij in 't geheel niet geraakt kan worden *loentjas*.

Deze spreekwijze wordt gebruikt van iets, dat men door eene herhaalde poging magtig wordt.

158. *Sapèrti tempoeng mēnoedjoe djih.*

Gelijk een werpsteen op het mikstokje afgaat. Dit is mede ontleend aan een spel der Maleijers, waarbij zij met een ronden, gladden steen naar een in den grond gestoken stokje werpen om dat te doen omvallen. Men gebruikt dit woord om aan te duiden, dat iemand vast en snel op zijn doel afgaat.

159. *Sapèrti pinggan dēngan mangkok, salah sa'dikit hēndak bērantok.*

Gelijk het schoteltje met het kopje, een weinig verkeerd (gehouden) willen (ze) tegen elkander stooten.

Dit sprw. wordt gebruikt sprekende van twee personen, die op elkander naijverig zijn, en daardoor telkens twist krijgen.

160. *Sapèrti pinang poelang katampoek.*

Gelijk een areca-noot terugkeert tot de vruchtstoel.

161. *Sapèrti sirih poelang kagagang.*

Gelijk betelblad terugkeert tot het bladsteeltje.

Beide deze spreekwijzen worden gebruikt als men spreekt over geringe lieden, die groot zijn geworden, doch weder tot hun vorigen staat terug vallen.

162. *Sapèrti koetjing berakkēn ramboet.*

Gelijk eene kat, die haar afgaat.

Aanm. Dit wordt gezegd van iemand, die alles ten halve doet en niets geheel afwerkt. De spreekwijze is ontleend aan eene kat, die een zeker dier met huid en haar opgegeten heeft en daarvan de lastige gevolgen moet ondervinden.

163. *Bagei tandoek bērsindei gading.*

Gelijk een horen met ivoren geledingen.

Dit zegt men van twee personen of twee volken, zoo als b. v. de Nederlanders en de Maleijers, die met elkander

verbonden zijn, doch waarvan de eene edeler is dan de andere.

164. *Sapěrti pasir di tēpi pantei, maka tatkala timpas aěr bolehlah kita pěrbahageikēn.*

Gelijk het zand aan den oever; als het water terug geloopen is kan het door ons gedeeld worden.

Aanm. Dit sprw. wordt gebruikt als men den toorn van een hooggeplaatst persoon of een vorst heeft ondervonden, en men bedoelt daarmee dat, na het bedaren van dien toorn, de geschikte tijd daar is om weër in de gunst te komen, even als het zand, nadat het water is afgeloopen, alleen geschikt is om daarin figuren te teekenen, want zoo lang het door den golfslag wordt beroerd is zulks onmogelijk.

165. *Sapěrti doerian dēngan mantimoen.*

Als de doerian-vrucht met den komkommer; d. i. twee zaken of personen behooren bij elkander als die beide vruchten.

166. *Sapěrti tēlor doewa sa'bandoeng, pětjah satoe, pětjah kadoewa.*

Als twee aan elkander vast zittende eijeren, breekt een dan breken beide.

Aanm. Deze spreekwijze is ontleend aan eene eigenaardigheid van de hagedis-eijeren, want andere, uitgenomen die van insecten, kleven nooit aan elkander, wèl vruchten, bladen bloemen en ook zelfs levend ter wereld komende wezens. De beteekenis is: Als iemand zijnen broeder vijandig is en hem in 't ongeluk stort, dan zal ook hij zeker ongelukkig worden.

167. *Sapěrti gadjah dēngan sangkalanja.*

Gelijk een olifant met zijn voetbeugel; d. i. een groot en magtig man met een blok aan 't been."

168. *Sapěrti lot dēngan mērkah.*

Gelijk een dieplood met de merkteekenen.

Aanm. Om dit gezegde te begrijpen moet men zich een dieplood voorstellen, aan welks lijn de vademmen met daaraan bevestigde witte lapjes zijn gemerkt. Men zegt zulks van een kundig mensch, die door zijne kundigheden de dommen vooruit gaat en hen achter zich medevoert, even als het lood door zijne zwaarte 'teerst zinkt en de lijn met die merken naar de diepte trekt.

169. *Oempama aěr di gēngam ta'tiris.*

Gelijk water (zóó) in de vuist gehouden (dat het) niet doorsijpelt; d. i. zóó gierig en vasthoudend, dat men op een halve cent dood blijft.

170. *Sapërti poetboek dëngan pëlëpah.*

Gelijk een uitspruitsel bij een volwassen palmtak.

Aanm. Dit wordt gezegd van een nuttig doch arm man, vergeleken bij een onnutten rijkard. De jonge uitspruitsels der palmen zijn eetbaar, doch hebben nog geen bladeren. De volwassen takken echter kunnen niet gegeten worden en spreiden zich wijd en breed uit.

171. *Kalaoe karbaoe sa'kandang dapat di kawalkën, manoesia sa'orang tiada dapat di málóemkën.*

Op een hok vol buffels kan men passen, maar één enkel mensch kan niet tot rede gebragt worden.

172. *Sapërti mënëpoeng tiada bërëbas.*

Gelijk meel stampen zonder rijst te hebben; d. i. iets ondernemen zonder daarvoor de noodige kennis of het vereischte geld te bezitten.

173. *Tëlëntang bërisi aër, tiharap bërisi tanah.*

Achterover liggende vol water zijn, voorover liggende vol aarde.

Dit is ontleend aan een op den grond liggenden kokosdop en beteekent: Bemoei u niet met eens anders zaken, want keer hem van den eenen naar den anderen kant, altijd zal er iets aan hem wezen, dat niet goed is.

174. *Sapërti gëroek dëngan sisir.*

Gelijk de houten lijst van een weverskam met de kam; d. i. zoo onafscheidelijk zijn zij verbonden.

175. *Di këntjangkën sandoeng, karap dan tjanang di mainkën.*
Wordt het pedaal aangedrukt dan komen het weefgetouw en houten balansje in speling.

Aanm. Dit sprw. is moeilijk goed te vertalen. *Sandoeng* is de trapper of het pedaal van een weefmachine, zoo als de Maleijers die gebruiken. Dit werktuig verschilt zooveel met dat der Europeanen, dat ik elk deel daarvan niet goed benoemen kan. *Sandoeng* is hoogst waarschijnlijk uit het Javaansch overgenomen, want de Maleijers zeggen daarvoor meestal *tangga*, nml. in de beteekenis van pedaal. *Karap* is mede een onderdeel van eene weefmachine en bestaat uit twee stel elk van vier ronde stokken, *gëligin* genoemd, waarvan elke vier met eene menigte dunne touwtjes zijn bespannen. Beide stellen hangen aan de uiteinden van een houtje, dat als eene balans werkt en ze doet op en neder gaan. Dit houtje wordt *tjanang* genoemd. Wordt het pedaal

nu met den voet aangedrukt dan komen die beide zaken in werking.

Dit sprw. wordt gebruikt als men spreekt van personen, die niets uitvoeren, maar door geld of bedreiging of aansporing worden overgehaald om iets te verrigten.

176. *Di toeroenkën bëlëbas, pakan di goeloengkën dëngan pësanja.*

Het spouwhout (of de weversliniaal) wordt naar beneden gedrukt, de inslag wordt opgerold met de houten rol.

Aanm. Ook dit sprw. is duister, door dat de namen der details van eene weefmachine zoo moeilijk zijn te vertalen als men bij niemand kan informeren hoe die details in onze taal worden genoemd. Mij schiet dus niet anders over als ze te omschrijven.

Bëlëbas is een lang, plat hout in den vorm van eene liniaal, dat door de weefsters tusschen de draden wordt gestoken om die van elkander te houden.

Pësa is de houten rol, waarop het afgeweefde doek gewikkeld wordt.

Dat die liniaal wordt neêr gelaten en de inslag met die rol te zamen wordt opgerold is, omdat het weven is afgelopen. Deze spreekwijze wordt dan ook gebruikt om aan te duiden, dat een werk beëindigd is en alle zaken aan een kant zijn gedaan.

177. *Sapërti soetra di dalam likasan.*

Gelijk zijde op den haspel; d. i. gelijk het zijden-garen op een haspel geheel geschikt is om voor het weven gebruikt te worden, daar het behoorlijk is gesponnen en glad gemaakt; zoo is ook iemand, die in zijne jeugd goed is onderwezen, geschikt om als een bruikbaar lid van de maatschappij op te treden.

178. *Sapërti kapoer di hoedjoeng tëlëndjoek.*

Als kalk op den top van den wijsvinger; d. i. het een of ander geliefd werk is zoo gemakkelijk als het houden van een weinig sirih-kalk op den top van den wijsvinger, om daarmede het sirih-blad te besmeren.

179. *Pëtjah kapi, poetoës soewadji.*

Gebroken is het hijschblok, stuk is de broek; d. i. het een of ander voornemen wordt verijdeld, b. v. men wil gaan wandelen doch komt een vriend tegen, met wien men weêr naar huis keert; of een schip gaat onder zeil, maar krijgt storm, waarom het weêr binnen loopt.

Deze spreekwijze is ontleend aan de manier, waarop een anker wordt opgeheschen en aan den voorsteven bevestigd. Aan dat anker is een broek, dat is een touw, waaraan twee oogen gesplitst zijn. In die oogen wordt de haak van het blok geslagen. Indien nu een vaartuig onder zeil is en dat blok of die broek breekt, dan loopt het anker af en het schip kan niet voortgaan.

180. *Sap'erti saloedang mēnoelak majang.*

Gelijk een bloemhulsel den kokosbloemtros weg stoot.

Dit zegt men b. v. van lieden, die een kind hebben aangenomen, door hetzelfde met ondank worden beloond en het daarom weêr van zich afstooten.

Dit sprw. is ontleend aan den bloemtros der kokospalmen, die door een groot, langwerpig, schuitvormig hulsel wordt beschermd. Deze tros wordt door het rijpen der vruchten hoe langer hoe zwaarder, buigt zich meer en meer van dat hulsel af naar beneden en valt eindelijk ter aarde.

181. *Sa'koetok bēras basah, di tampi ta'bērlajang, di indang ta'bērantah, hoedjoengnja tiada di soedoe oleh itik.*

Een maatje natte rijst, gewand, laat geen kaf vliegen, heen en weêr geschud op eene wan heeft het geen ongepelde korrels, het gruis er van wordt door de eenden niet gelepeld (met hun snavel opgeschept.)

Dit sprw. is ontleend aan de wijze, waarop men de gepelde rijst schoon maakt eer men ze kookt. Zij wordt daartoe eerst gewand op eene wan, die een ronde, platte vorm heeft, vervolgens heen en weêr geschud opdat zij zich uitspreide en de ongepelde korrels zichtbaar worden. Die korrels werpt men er uit als ook het fijne gruis, dat tot voeder voor eenden en kippen wordt gebruikt. Is die rijst nat, dan kan men ze niet uitzuiveren, en is ze dit door zeewater geworden, wat hier de veronderstelling is, dan lusten zelfs de eenden het niet.

Bij zulk een onbruikbaar maatje rijst vergelijkt men iemand, die tot niets deugt. De maten, waarmede rijst gemeten wordt zijn: een *kojan* = 40 *pikoel*, een *pikoel* = 100 *kati* of 20 *gantang* of 2 *parah*, een *parah* = 10 *gantang*, een *gantang* = 4 *tjocpak*, een *tjoepak* = 2 *kal*, een *kal* = 2 *koetok*, een *koetok* = 2 *ling*, een *ling* = 2 *gēgam*.

182. *Hidoeng ta'mantjoeng, pipi tērsoeroeng-soeroeng.*

De neus is niet gebogen (en toch) zijn de wangen bol (neêrhangende van dikte); d. i. Men heeft de kenmerken niet van hooge afkomst¹ en toch neemt men het air daarvan aan.

183. *Bêlom doedoek. bërlandjoer dahoeloe.*

Nog niet gezeten zijn de beenen al uitstrekken; d. i. Verteringen maken van gelden, die men nog ontvangen moet, of op rekening van eene betrekking, die men hoopt te krijgen.

¹ De Maleijers beschouwen de Arabieren als het voornaamste volk der aarde. Daar deze met haviksneuzen zijn bedeeld, geldt zulk een neus voor een teeken van voornaamheid of van Arabische afkomst, wat hetzelfde is.

DRUKFOUTEN.

bl. 39	regel 2	lees:	جکلو سؤرغ
" 47	" 6	"	دان قیجبت
" 49	" 16	"	ان د باتشن